

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІСОТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ

Навчально-науковий інститут бізнесу, менеджменту та маркетингу

Кафедра обліку, фінансів та готельно-ресторанної справи

Пояснювальна записка

до дипломної роботи магістра

на тему:

**ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО
ПІДПРИЄМСТВА (НА МАТЕРІАЛАХ ТВО «ЕВК»)**

Виконала: студентка групи ОАз-61м
спеціальності
071 «Облік і оподаткування»
Бердар Інесса Іванівна

Керівник Колінько Н.І.

Рецензент _____
(прізвище та ініціали)

м. Львів – 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІСОТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ

Навчально-науковий інститут бізнесу, менеджменту та маркетингу
Кафедра обліку, фінансів та готельно-ресторанної справи
Освітній ступінь магістр
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри обліку, фінансів та готельно-ресторанної справи

 д.е.н., проф. Гарасим П.М.
« 20 » _____ 20__ року

ЗАВДАННЯ
НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ

Бердар Інесса Іванівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Організація обліку та оподаткування малого підприємства (на матеріалах ТВО «ЕВК»)

керівник роботи Кодінько Наталія Іванівна, к.е.н., доц.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від 04.09.2025 р. №С-651

2. Термін подання студентом роботи 18.12.2025 р.

3. Вихідні дані до роботи: законодавчі та нормативні акти України, фінансова та статистична звітність підприємства, спеціальна та періодична література

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1. Теоретичні основи побудови та організації бухгалтерського обліку у малих підприємствах
2. Аналітична оцінка діяльності та особливості обліку і оподаткування малого підприємства
3. Аналітична оцінка фінансового стану

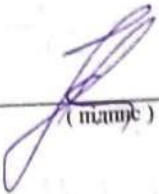
5. Перелік графічного матеріалу (з точним значенням обов'язкових креслень)

Варіанти організації бухгалтерського обліку на малих підприємствах України. Основні показники діяльності підприємства. Кореспонденція рахунків з обліку поточного податку на прибуток підприємства. Кореспонденція рахунків з обліку відстрочених податків на прибуток. Зміна активу підприємства. Зміна пасиву підприємства. Зміна показників ліквідності підприємства

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 25.09.2025 р.

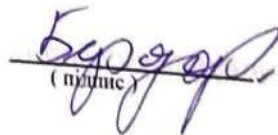
Керівник роботи (підпис)

Колінько Н.І.
(прізвище та ініціали)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

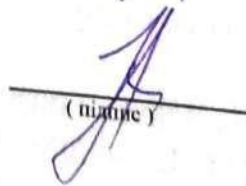
№ з/п	Назва етапів дипломної роботи бакалавра	Строк виконання етапів роботи	Прізвище
1	Вступ	09.10.24- 24.10.24	виконан o
2	Теоретичні основи побудови та організації бухгалтерського обліку у малих підприємствах	25.10.24.- 15.11.24	виконан o
3	Аналітична оцінка діяльності та особливості обліку і оподаткування малого підприємства	16.11.24- 28.11.24	виконан o
4	Аналітична оцінка фінансового стану	29.11.24- 10.12.24	виконан o
5	Висновки	11.12.24.- 15.12.24	виконан o

Студентка

(підпис)

Бердар І.І.
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Колінько Н.І.
(прізвище та ініціали)

Анотація

Дипломна робота присвячена дослідженню теоретичних та практичних аспектів побудови й організації бухгалтерського обліку, оподаткування та аналізу фінансового стану малих підприємств в умовах сучасного економічного середовища. Актуальність теми зумовлена важливою роллю малого бізнесу в розвитку економіки та необхідністю забезпечення ефективної системи обліку, прозорого оподаткування і фінансової стійкості суб'єктів малого підприємництва.

У першому розділі розглянуто теоретичні основи формування облікової системи малих підприємств, визначено її ключові особливості, а також проаналізовано нормативно-правове регулювання оподаткування малих підприємств в Україні.

Другий розділ присвячено аналітичній оцінці діяльності малого підприємства на прикладі ТОВ «ЕВК». Досліджено техніко-економічні показники діяльності, особливості організації бухгалтерського обліку, порядок формування податкових зобов'язань і звітності з єдиного податку, а також оподаткування доходів фізичних осіб, що виплачуються підприємством.

У третьому розділі здійснено аналітичну оцінку фінансового стану підприємства, розкрито методологію його аналізу, проведено оцінку основних фінансових показників ТзОВ «ЕВК» та обґрунтовано напрями зміцнення фінансового стану і підвищення ефективності діяльності підприємства.

Ключові слова: мале підприємство, бухгалтерський облік, організація обліку, оподаткування, єдиний податок, фінансовий стан, фінансовий аналіз, податкові зобов'язання, звітність, фінансова стійкість.

Abstract

The thesis is devoted to the study of theoretical and practical aspects of the construction and organization of accounting, taxation and analysis of the financial condition of small enterprises in the conditions of the modern economic environment. The relevance of the topic is due to the important role of small business in the development of the economy and the need to ensure an effective accounting system, transparent taxation and financial stability of small business entities.

The first section considers the theoretical foundations of the formation of the accounting system of small enterprises, identifies its key features, and analyzes the regulatory and legal regulation of taxation of small enterprises in Ukraine.

The second section is devoted to the analytical assessment of the activities of a small enterprise using the example of LLC "EVK". The technical and economic indicators of activity, the features of the organization of accounting, the procedure for the formation of tax obligations and reporting on the single tax, as well as taxation of income of individuals paid by the enterprise are studied.

The third section provides an analytical assessment of the financial condition of the enterprise, discloses the methodology for its analysis, assesses the main financial indicators of LLC "EVK" and substantiates the directions for strengthening the financial condition and increasing the efficiency of the enterprise.

Subject Keywords: small business, accounting, accounting organization, taxation, single tax, financial condition, financial analysis, tax liabilities, reporting, financial stability.

Зміст

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОБУДОВИ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	12
1.1 Формування облікової системи малих підприємств: ключові особливості	12
1.3 Нормативно-правове регулювання оподаткування малих підприємств....	24
Висновки до розділу 1	35
РОЗДІЛ 2 АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	37
2.1. Дослідження техніко-економічних результатів діяльності ТОВ «ЕВК» ..	37
2.2 Сучасна організація обліку на малому підприємстві	47
2.2. Формування податкових зобов'язань та звітність з єдиного податку	59
2.3 Оподаткування доходів фізичних осіб, що виплачуються підприємством	67
Висновки до розділу 2	74
РОЗДІЛ 3 АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ	77
3.1 Методологія аналізу фінансового стану підприємства	77
3.2 Оцінка фінансового стану підприємства ТзОВ «ЕВК»	79
3.2 Основні напрями зміцнення фінансового стану підприємства	90
Висновки до розділу 3	95
ВИСНОВКИ.....	97
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	99

ВСТУП

Сучасні умови господарювання в Україні характеризуються постійними змінами законодавства, високим рівнем конкуренції та необхідністю адаптації підприємств до динамічних ринкових процесів. У таких умовах ефективна організація бухгалтерського обліку та системи оподаткування набуває особливого значення, адже саме вони забезпечують достовірне відображення фінансових результатів діяльності, контроль за ресурсами та формування інформаційної бази для прийняття управлінських рішень.

Малі підприємства є важливою складовою національної економіки, оскільки сприяють розвитку ринкових відносин, створенню робочих місць, наповненню бюджету та підвищенню добробуту населення. Проте саме вони часто стикаються з проблемами організації обліку, ведення звітності та правильного визначення податкових зобов'язань. Оптимальна система бухгалтерського обліку і податкового адміністрування є запорукою їх стабільного функціонування та конкурентоспроможності.

В умовах реформування податкової політики, цифровізації облікових процесів і гармонізації національних стандартів із міжнародними вимогами постає потреба у вдосконаленні методики ведення бухгалтерського обліку на малих підприємствах та забезпеченні прозорості оподаткування. Особливої актуальності це питання набуває для підприємств, що працюють за спрощеною системою, де важливо поєднати гнучкість податкового обліку з достовірністю фінансової інформації.

Актуальність теми дипломної роботи зумовлена необхідністю удосконалення організації обліку та оподаткування на малих підприємствах як основи для ефективного управління, фінансової стабільності й розвитку бізнесу.

Метою дипломної роботи є дослідження теоретичних, методичних і практичних аспектів організації бухгалтерського обліку та оподаткування малого підприємства і розроблення рекомендацій щодо їх удосконалення на прикладі діяльності ТзОВ «ЕВК».

Для досягнення поставленої мети у роботі визначено такі завдання:

- розкрити теоретичні основи організації бухгалтерського обліку та оподаткування малих підприємств;
- проаналізувати чинну нормативно-правову базу, що регулює облікову та податкову діяльність суб'єктів малого бізнесу;
- дослідити особливості організації бухгалтерського обліку на ТзОВ «ЕВК»;
- проаналізувати систему оподаткування підприємства та оцінити її ефективність;
- визначити основні проблеми в обліковій і податковій політиці підприємства;
- розробити практичні рекомендації щодо вдосконалення організації обліку й оподаткування для підвищення фінансової стійкості та ефективності діяльності малого підприємства.

Об'єктом дослідження є організація бухгалтерського обліку та система оподаткування малого підприємства.

Предметом дослідження виступають теоретичні, методичні та практичні засади організації обліку й оподаткування на прикладі діяльності ТзОВ «ЕВК».

Методи дослідження включають системний підхід, аналіз і синтез, порівняльний і структурно-логічний аналіз, методи економіко-статистичної обробки, фінансово-аналітичні розрахунки, графічне моделювання та узагальнення результатів. Застосування цих методів дозволило комплексно дослідити організацію обліку й оподаткування та сформулювати практичні висновки.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання розроблених рекомендацій для вдосконалення системи бухгалтерського обліку й оподаткування ТзОВ «ЕВК», підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами, зниження податкових ризиків та забезпечення стабільного розвитку підприємства.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОБУДОВИ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

1.1 Формування облікової системи малих підприємств: ключові особливості

Регулювання процесів ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності на території України здійснюється відповідно до Закону України від 16.07.1999 № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

Стаття 3 Закону України № 996-XIV встановлює, що бухгалтерський облік є обов'язковим видом обліку, який має здійснювати кожне підприємство. У зв'язку з цим усі українські підприємства, зокрема й ті, що належать до малого бізнесу, повинні вести бухгалтерський облік та складати фінансову звітність, забезпечуючи користувачів повною, достовірною й неупередженою інформацією про фінансовий стан і результати діяльності підприємства, необхідною для ухвалення відповідних рішень.

У таблиці 1.1 узагальнено критерії, за якими чинне законодавство визначає підприємства малого бізнесу з метою регулювання порядку ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності.

Таблиця 1.1.

Критерії, за якими визначаються підприємства малого бізнесу (узагальнено автором на основі джерела [50]).

Типологія підприємств за розмірними показниками	Критерії ідентифікації підприємства		
	Балансова вартість активів	Чистий дохід від реалізації продукції	Середня кількість працівників
Мікропідприємство	До 350 тис.євро	До 700 тис.євро	До 10 осіб
Мале підприємство	До 4 млн.євро	До 8 млн.євро	До 50 осіб

Показники станом на дату складання річної фінансової звітності за попередній рік повинні відповідати щонайменше двом із наведених критеріїв.

Бухгалтерський облік як ключовий елемент системи управління будь-якого підприємства виконує низку важливих функцій, серед яких:

- формування достовірної та повної інформаційної бази, необхідної для ухвалення управлінських рішень на всіх рівнях менеджменту;
- забезпечення контролю за збереженням майна та створення умов для раціонального використання ресурсного потенціалу підприємства;
- підготовка інформації для ведення податкового обліку, що також здійснюється бухгалтерською службою та потрібна для визначення податкових зобов'язань і складання відповідної звітності.

Ефективне функціонування будь-якого підприємства, зокрема й малого, можливе лише за умови узгодженого виконання трьох зазначених завдань. Водночас однією з базових передумов організації бухгалтерського обліку є визначення форми його побудови, яка надалі застосовуватиметься на підприємстві. Слід підкреслити, що питання організації бухгалтерського обліку на малих підприємствах, як і на всіх інших суб'єктах господарювання в Україні, належить до повноважень власника (власників) або уповноваженого органу чи посадової особи відповідно до норм законодавства та положень установчих документів.

Згідно зі статтею 8 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», підприємство самостійно, з урахуванням вимог закону, визначає форму організації бухгалтерського обліку. Зокрема, підприємство може обрати одну з таких форм:

- запровадження посади бухгалтера або створення бухгалтерської служби, очолюваної головним бухгалтером;
- використання послуг фахівця з бухгалтерського обліку, зареєстрованого як підприємець і такого, що здійснює діяльність без створення юридичної особи;
- передання ведення бухгалтерського обліку на договірних засадах централізованій бухгалтерії, іншому підприємству, суб'єкту підприємницької

діяльності або самозайнятій особі, які працюють у сфері бухгалтерського чи аудиторського обслуговування;

– самостійне ведення бухгалтерського обліку та складання звітності власником або керівником підприємства. Водночас остання форма не допускається для підприємств, фінансова звітність яких підлягає оприлюдненню, а також для бюджетних установ.

Слід підкреслити, що мікропідприємства та малі підприємства можуть вільно обирати будь-яку з перелічених форм організації бухгалтерського обліку, оскільки їхня фінансова звітність не підлягає обов'язковому оприлюдненню. Водночас створення бухгалтерської служби, очолюваної головним бухгалтером, є обов'язковою вимогою лише для підприємств, що мають статус підприємств, які становлять суспільний інтерес.

Адаптований автором варіант форм організації бухгалтерського обліку, визначених чинним законодавством, у контексті інформаційного забезпечення управління малих підприємств наведено на рисунку 1.1.

Рис. 1.1 Варіанти організації бухгалтерського обліку на малих підприємствах України (укладено автором).

Як показує порівняння різних форм організації бухгалтерського обліку, самостійне ведення обліку та складання звітності власником або керівником

підприємства, хоч і дозволене законодавством, фактично використовується нечасто. Причиною цього є те, що належне виконання облікових процедур і підготовка фінансової звітності на діючому підприємстві вимагають спеціальних професійних знань. Тому облікові функції зазвичай передаються іншій особі або кільком виконавцям, що ставить питання про вибір відповідної юридичної форми організації такої роботи. У цьому контексті підприємства, як правило, обирають між укладанням трудового договору та оформленням цивільно-правових відносин у форматі бухгалтерського аутсорсингу.

Таким чином, застосування бухгалтерського аутсорсингу в Україні нерідко зумовлене прагненням підприємств скоротити витрати на організацію обліку, зокрема шляхом оптимізації податкових платежів. Це пояснюється тим, що податкове навантаження на оплату праці в межах трудових відносин істотно вище, ніж у випадку, коли облікові послуги надає фізична особа – підприємець, яка працює за спрощеною системою оподаткування та сплачує єдиний податок за ставкою 5 % (третья група). Водночас така схема не завжди забезпечує очікувану економію, оскільки в багатьох аутсорсингових компаніях фактичне виконання облікових операцій здійснюють наймані працівники, що отримують заробітну плату в загальному порядку.

Крім того, у разі залучення аутсорсингової компанії слід враховувати, що вона є суб'єктом підприємницької діяльності, основною метою якого є отримання прибутку. Тому оплата за бухгалтерські послуги повинна покривати не лише витрати на виконання облікової роботи (разом із відповідними податками на фонд оплати праці), а й забезпечувати компенсацію загальних організаційних витрат та формування прибутку підприємства-аутсорсера.

Одним із ключових чинників вибору форми організації бухгалтерського обліку є, безумовно, якість його ведення. Проте на практиці визначити, хто забезпечить вищий професійний рівень та відповідальність — штатний бухгалтер чи фахівці аутсорсингової компанії — доволі складно. Працівники сторонніх компаній, з одного боку, зазвичай мають ширший доступ до професійної інформації, можливість консультиватися з колегами та

обмінюватися досвідом, однак це не гарантує однозначної переваги на їх користь. Слід урахувувати, що виконання облікових функцій у таких компаніях іноді доручається початківцям або навіть стажерам.

Разом з тим О.А. Лаговська та Г.Л. Лоскоріх звертають увагу на те, що «працівники аутсорсингових компаній, як правило, володіють більш глибокими знаннями та значним практичним досвідом, що зумовлено співпрацею з широким колом підприємств, які мають різні потреби» [32, с. 117].

У контексті оцінювання якості облікових послуг окрему увагу слід приділити оперативності виконання облікових процедур та можливостям доступу до їх результатів. Зазвичай у звичних умовах більш оперативним вважається штатний бухгалтер або залучений на договірних умовах фахівець. Проте, як зазначає Г.І. Ляхович, застосування хмарних технологій може вплинути на позицію керівництва щодо доцільності співпраці з аутсорсинговою компанією [35, с. 36].

У науковій літературі зустрічається подібний підхід. Зокрема, Г.С. Кесарчук підкреслює, що проблему недостатньої оперативності управлінської інформації, яку традиційно відносять до недоліків аутсорсингових послуг, можна вирішити шляхом встановлення у договорі чітких умов щодо порядку та періодичності надання інформації, а також організації її передавання із використанням сучасних інформаційних технологій [24, с. 203].

Важливим чинником при виборі між трудовими відносинами з працівниками бухгалтерії та цивільно-правовими відносинами у формі бухгалтерського аутсорсингу виступають питання відповідальності й відшкодування можливих збитків у разі допущення помилок, порушення законодавства чи застосування штрафних санкцій контролюючими органами під час перевірок. На перший погляд може здаватися, що рівень матеріальної відповідальності за цивільно-правовими договорами значно вищий, ніж у межах трудових відносин. Проте, як слушно зазначає Т.І. Лисенко, «у більшості випадків аутсорсингові бухгалтерські послуги оформлюють як консультаційні, що означає: відповідальність за ведення обліку залишається на керівникові

підприємства, який і підписує звітність. Максимум, на що може розраховувати замовник, — це матеріальне відшкодування збитків за умови, що таке передбачено договором» [33, с. 89].

На один із чинників, що стримує розвиток бухгалтерського аутсорсингу в Україні, а саме тінізацію бізнесу, звертає увагу Г.С. Кесарчук. Дослідниця зазначає, що «суттєвою перешкодою є практика ведення подвійної бухгалтерії. Багато компаній не просто прагнуть зберегти конфіденційність, а й не зацікавлені у будь-якій відкритості» [24, с. 203].

Узагальнюючи результати розгляду зазначених питань, слід підкреслити, що власникам і керівникам малих підприємств необхідно з особливою відповідальністю підходити до вибору форми організації бухгалтерського обліку. Це рішення має ґрунтуватися на врахуванні як специфіки діяльності бізнесу, так і інформаційних потреб системи управління. На наступному етапі ключовими критеріями вибору, як і в багатьох інших управлінських ситуаціях, постають співвідношення вартості й якості доступних альтернатив. Універсального рішення, яке було б оптимальним для будь-якого малого підприємства, не існує, адже процес ухвалення рішення потребує врахування комплексу різноманітних внутрішніх та зовнішніх факторів впливу.

Організація облікової системи на малих підприємствах та мікропідприємствах має низку специфічних рис, що потребують особливої уваги. Одним із ключових наслідків отримання підприємством статусу малого або мікропідприємства є визначення типу фінансової звітності, яка формується за результатами діяльності на підставі даних бухгалтерського обліку. Така звітність має забезпечити користувачів повною, достовірною та неупередженою інформацією про фінансовий стан і результати господарювання підприємства, необхідною для ухвалення управлінських рішень [50].

Відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність», малі підприємства та мікропідприємства складають спрощені форми звітності — «Фінансова звітність малого підприємства» (форми 1-м, 2-м) або «Фінансова звітність

мікропідприємства» (форми 1-мс, 2-мс). Цей звітний комплекс включає баланс та звіт про фінансові результати, подаючи інформацію у більш узагальненому й скороченому вигляді порівняно зі звітністю середніх і великих суб'єктів господарювання.

Слід також підкреслити, що малі підприємства та мікропідприємства (за винятком підприємств, які становлять суспільний інтерес, та суб'єктів державного сектору) не зобов'язані оприлюднювати річну фінансову звітність разом з аудиторським висновком на власній вебсторінці або офіційному сайті. Водночас така звітність має статус публічної інформації, а отже, «підприємства зобов'язані надавати копії фінансової звітності на запит юридичних чи фізичних осіб у порядку, визначеному Законом України “Про доступ до публічної інформації”» [50].

У таблиці 1.2 узагальнено склад, зміст та інформаційно-аналітичне призначення елементів спрощеної фінансової звітності підприємств малого бізнесу.

Таблиця 1.2

Узагальнені дані щодо складу, змісту та інформаційно-аналітичної ролі елементів спрощеної фінансової звітності (укладено автором).

Структурні елементи спрощеної фінансової звітності	Опис основних елементів спрощеної фінансової звітності	Призначення елементів спрощеної фінансової звітності в інформаційно-аналітичному аспекті
Баланс (форми 1-м та 1-мс)	Відомості щодо активів, величини власного капіталу та обсягу зобов'язань на початок та завершення звітного періоду.	Оцінювання співвідношення активів і пасивів, визначення фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства, разом із формуванням прогнозів щодо його майбутнього розвитку.
Звіт про фінансові результати (форми 2-м та 2-мс)	Відомості про отримані доходи, понесені витрати та підсумковий фінансовий результат за звітний період.	Оцінювання структури та тенденцій розвитку доходів і витрат, визначення ефективності діяльності через показники прибутковості й рентабельності та передбачення перспектив отримання прибутку в майбутніх періодах.

Слід окремо підкреслити, що положення НП(с)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» не застосовуються до підприємств, які відповідно до

законодавства зобов'язані складати фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності. Тому такі юридичні особи, навіть якщо за своїми розмірами вони підпадають під критерії малих підприємств, формують фінансову звітність відповідно до вимог НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Інші особливості організації облікової системи малих підприємств, визначені чинними нормативними актами, не є обов'язковими до практичного впровадження. Узагальнення їх змісту та оцінку доцільності подано в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Особливості побудови облікової системи підприємств малого бізнесу,
передбачені нормативними актами (складено автором)

Характеристика та нормативне джерело	Оціночне пояснення
Стаття 3 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» передбачає, що підприємства, які належать до мікропідприємств (за винятком тих, що становлять суспільний інтерес) і не зареєстровані платниками податку на додану вартість, можуть здійснювати бухгалтерський облік без застосування принципу подвійного запису. Нормативне джерело: [50].	Такою можливістю можуть користуватися виключно мікропідприємства, які не є платниками податку на додану вартість. Її застосування не є обов'язковим. Використання цього підходу недоцільне, оскільки він суперечить ключовим засадам бухгалтерського обліку та усуває внутрішній механізм контролю за правильністю облікових записів. У практичній діяльності така можливість майже не використовується.
2. Наказом Міністерства фінансів України від 19.04.2001 № 186 для малих підприємств і мікропідприємств передбачено можливість використання Спрощеного Плану рахунків бухгалтерського обліку. Нормативне джерело: [51].	Його застосування не є обов'язковим. У практиці обліку малих підприємств цей План рахунків майже не використовується через недостатній рівень деталізації, а також через сформовані облікові традиції, зокрема пов'язані з автоматизацією, які орієнтують підприємства на використання Плану рахунків, затвердженого Наказом МФУ від 30.11.1999 № 291.
3. Пункт 7 НП(с)БО 25 передбачає низку спрощень для мікропідприємств, а саме можливість не проводити переоцінку необоротних активів до справедливої вартості, не створювати забезпечення майбутніх витрат (платежів) та не формувати резерв сумнівних боргів. Нормативне джерело: [40].	Це спрощення стосується виключно мікропідприємств. Його застосування не є обов'язковим, хоча на практиці воно досить поширене. Питання щодо включення таких положень до облікової політики доцільно розглядати індивідуально для кожного підприємства.

Можливість ведення обліку без застосування принципу подвійного запису як один із елементів спрощення передбачена виключно для мікропідприємств, що не зареєстровані платниками податку на додану вартість. Проте на практиці таке спрощення майже не використовується, оскільки його доцільність викликає сумніви. Принцип подвійного запису, що виник у підприємницькому середовищі та століттями доводив свою ефективність, виконує функцію важливого внутрішнього механізму контролю достовірності систематизованих облікових даних. Його ключовою перевагою є забезпечення логічного внутрішнього контролю правильності визначення фінансового результату: лише за умов дотримання подвійного запису прибуток корелює зі зростанням чистих активів підприємства, а збиток — зі зменшенням їх вартості.

Відмова від принципу подвійного запису істотно підвищує ризик викривлення інформації про фінансові результати, які, до того ж, для частини мікропідприємств є базою оподаткування, оскільки вони перебувають на загальній системі та сплачують податок на прибуток. У будь-якому випадку дані про фінансові результати, а також про активи та зобов'язання мають ключове значення для управління, тому відмова від внутрішнього контролю, який забезпечує подвійний запис, є небажаною.

Крім того, ведення обліку без подвійного запису суттєво ускладнює зовнішню перевірку правильності визначення показників фінансової звітності, сформованої на його основі. Консервативно налаштовані фахівці за таких умов можуть ставитися до отриманих результатів із недовірою, незважаючи на формально дозволений характер такого способу ведення обліку.

Ще однією важливою особливістю організації бухгалтерського обліку на підприємствах малого бізнесу є можливість застосування так званого спрощеного Плану рахунків бухгалтерського обліку, затвердженого Наказом Міністерства фінансів України № 186 від 19.04.2001. Відповідно до норм цього документа, «спрощений План рахунків можуть застосовувати юридичні особи, які згідно із Законом України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” належать до мікропідприємств, малих підприємств,

непідприємницьких товариств, а також представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності» [51].

Важливо наголосити, що використання спрощеного Плану рахунків не є обов'язковою вимогою для малих підприємств і мікропідприємств. Фактично вони можуть обрати один із двох варіантів: організувати облік за рахунками спрощеного Плану або застосовувати План рахунків активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений Наказом МФУ № 291 від 30.11.1999 [45].

Попри наявність альтернативи, більшість малих підприємств на практиці віддає перевагу саме Плану рахунків, затвердженому Наказом № 291, фактично не використовуючи можливість перейти на спрощений План рахунків.

Пояснюючи причини того, чому спрощений План рахунків не набув широкого застосування на малих підприємствах, перш за все слід зважати на недостатній рівень деталізації облікових об'єктів порівняно з Планом рахунків, затвердженим Наказом МФУ № 291. Спрощений План містить лише тридцять синтетичних рахунків без поділу на субрахунки, що на практиці створює більше труднощів, ніж спрощень. Зокрема, важко уявити, як на рахунку 68 «Розрахунки за іншими операціями» без додаткової деталізації можна коректно вести облік розрахунків одночасно з постачальниками та підрядниками, учасниками підприємства та за короткостроковими позиками, адже така кредиторська заборгованість відображається у різних статтях балансу спрощеної фінансової звітності.

Аналогічні труднощі виникають із рахунком 37 «Розрахунки з різними дебіторами», на якому неможливо якісно організувати облік одночасно розрахунків з покупцями та замовниками і підзвітними особами, оскільки ці операції суттєво відрізняються як за принципами організації, так і за документообігом, механізмами контролю та інформаційними потребами управління. Хоча формально підприємства можуть самостійно вводити необхідні субрахунки для деталізації, така практика фактично не отримала поширення.

У результаті більшість фахівців надає перевагу загальному Плану рахунків, затвердженому Наказом МФУ № 291, оскільки він одразу містить необхідну деталізацію, зокрема через систему субрахунків. Поширеність цього Плану рахунків у середовищі малих підприємств додатково пояснюється тим, що він інтегрований у більшість програмних продуктів для автоматизації бухгалтерського обліку, а тому рішення щодо вибору плану рахунків фактично приймається не на рівні окремих підприємств, а на рівні розробників відповідного програмного забезпечення.

Формування облікової політики є одним із ключових елементів організації бухгалтерського обліку на будь-якому підприємстві, у тому числі й у суб'єктах малого бізнесу. Облікова політика передбачає визначення сукупності «принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності» [50]. Водночас більшість рішень, які мають бути ухвалені під час формування облікової політики малого підприємства, є типовими та не можуть розглядатися як специфічні особливості її розроблення для малих підприємств або мікропідприємств.

Зазвичай формування облікової політики охоплює визначення вартісної межі для класифікації основних засобів, вибір методів амортизації основних засобів, нематеріальних та інших необоротних матеріальних активів, а також визначення методу оцінки запасів під час їх списання та інших елементів облікової політики. Однак слід підкреслити, що для мікропідприємств законодавством передбачені додаткові спеціальні можливості у процесі формування облікової політики. Так, згідно з пунктом 7 розділу I НП(с)БО 25 «Спрощена фінансова звітність», мікропідприємствам дозволено:

- здійснювати облік необоротних активів виключно за первісною вартістю без урахування зменшення корисності та без проведення переоцінки до справедливої вартості;

– не формувати забезпечення майбутніх витрат і платежів (зокрема на оплату майбутніх відпусток чи виконання гарантійних зобов'язань), визнаючи відповідні витрати у періоді їх фактичного виникнення;

– відображати поточну дебіторську заборгованість у балансі за її фактичною сумою [40].

Зазначені спрощення щодо формування облікової політики стосуються виключно мікропідприємств і мають факультативний характер, тобто можуть застосовуватися, але не є обов'язковими. Тому під час розроблення облікової політики кожне мікропідприємство повинно ухвалювати обґрунтоване рішення — скористатися такими спрощеннями чи залишити стандартні підходи, визначені національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. Наприклад, переоцінка основних засобів потребує додаткових витрат на проведення незалежної професійної оцінки та ускладнює організацію обліку цих активів, однак у разі планування залучення кредитних ресурсів під заставу основних засобів проведення переоцінки може відповідати інтересам власників підприємства.

Варто враховувати, що відмова від створення забезпечень (зокрема забезпечення на оплату відпусток) та резерву сумнівних боргів, хоч і спрощує ведення обліку, водночас призводить до тимчасового завищення показника фінансового результату. На перший погляд це може виглядати вигідним для власників, оскільки формує сприятливіші оцінки фінансового стану, інвестиційної привабливості та кредитоспроможності підприємства. Однак для мікропідприємств, що працюють на загальній системі оподаткування та є платниками податку на прибуток, таке рішення може суперечити їхнім податковим інтересам, оскільки здатне збільшити податкове навантаження.

Особливо актуальним є питання щодо забезпечення на оплату відпусток (яке фактично формується на будь-якому підприємстві, що використовує найману працю), адже податкове законодавство не встановлює коригувань для цього виду забезпечень. Висновок щодо доцільності формування інших забезпечень і резерву сумнівних боргів із позиції мінімізації податкових

зобов'язань залежить від того, чи коригує конкретний платник податку на прибуток фінансові результати за правилами Податкового кодексу. Переважна більшість мікропідприємств має право не застосовувати такі коригування, що також впливає на доцільність застосування зазначених спрощень.

У підсумку слід наголосити, що побудова якісної системи бухгалтерського обліку є невід'ємним елементом управління підприємствами малого бізнесу. Без ефективно організованого обліку неможливо забезпечити результативне функціонування підприємства, підтримання його стабільного фінансового стану, збереження конкурентних позицій та досягнення сталого розвитку.

1.3 Нормативно-правове регулювання оподаткування малих підприємств

Податки відіграють ключову роль як соціально-економічний та фінансовий механізм, що забезпечує взаємозв'язок між державою та суб'єктами господарської діяльності, які є платниками податків. У теоретичному розумінні податки визначаються як «фінансові відносини між державою та платниками податків, що передбачають примусове відчуження частини створеної вартості з метою формування централізованих грошових фондів, необхідних для виконання функцій держави» [34, с. 38].

Сучасна система оподаткування в Україні формується на основі норм Податкового кодексу України від 02.12.2010 № 2755-VI, який визначає податок як «обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податків відповідно до положень цього Кодексу» [46].

Вітчизняна податкова система побудована таким чином, що головними платниками податків є юридичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності, адже саме вони забезпечують переважну частину надходжень до державного та місцевих бюджетів.

Для всіх підприємств, включаючи малі, базовою формою оподаткування є загальна система, фіскальною основою якої є податок на прибуток підприємств.

Крім цього, більшість суб'єктів господарювання, що перебувають на загальній системі, також є платниками податку на додану вартість.

Отже, малі підприємства, які перебувають на загальній системі оподаткування, сплачують податок на прибуток і, у більшості випадків, податок на додану вартість, а також інші податки та збори, передбачені чинним законодавством України. Як роботодавці, вони також є платниками єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування відповідно до Закону України від 08.07.2010 № 2464-VI «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування».

Перелік загальнодержавних та місцевих податків і зборів, що становлять вітчизняну систему оподаткування та передбачені статтями 9 і 10 Податкового кодексу України, схематично подано на рисунку 1.2.

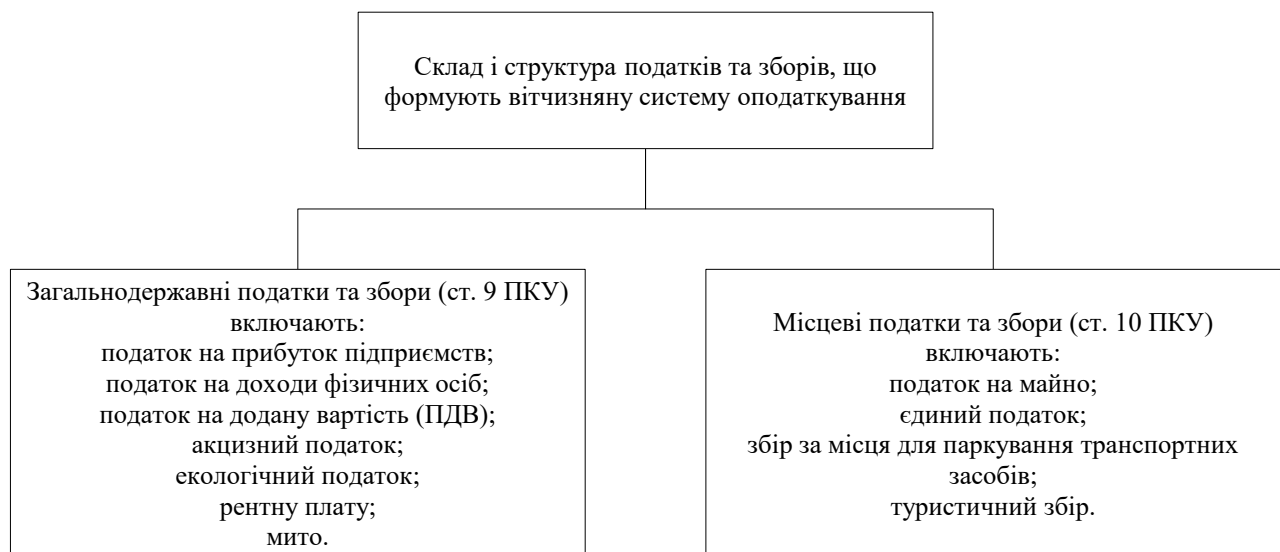

Рис. 1.2 Податки та збори, що формують систему оподаткування в Україні (складено автором за джерелом [46])

Основою загальної системи оподаткування для малих підприємств, як і для інших юридичних осіб, є податок на прибуток підприємств, регулювання якого здійснюється положеннями Розділу III Податкового кодексу України. Платниками цього податку серед резидентів є юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність як на території України, так і за її межами, за винятком

бюджетних установ та інших неприбуткових організацій, діяльність яких не спрямована на отримання прибутку і які відповідають критеріям п. 133.4 ПКУ. Також платниками податку не є юридичні особи, що обрали спрощену систему оподаткування (є платниками єдиного податку), за винятком випадків виплати доходів або прибутків нерезидентам із джерелом походження в Україні.

Об'єктом оподаткування податком на прибуток підприємств, відповідно до п. 134.1 Податкового кодексу України, є прибуток, який визначається шляхом коригування фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), зафіксованого у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, визначені розділом III ПКУ.

Податковий кодекс передбачає збільшення або зменшення фінансового результату до оподаткування за такими основними видами різниць:

- різниці, що виникають при нарахуванні амортизації необоротних активів (ст. 138 ПКУ);
- різниці, які виникають при формуванні резервів і забезпечень (ст. 139 ПКУ);
- різниці, що виникають у результаті здійснення фінансових операцій (ст. 139 ПКУ).

Варто також відзначити, що відповідно до п. 134.1 Податкового кодексу України платники податку на прибуток, річний дохід яких від будь-якої діяльності (за вирахуванням непрямих податків), визначений за правилами бухгалтерського обліку за останній річний звітний (податковий) період, не перевищує 40 мільйонів гривень (до 23.05.2020 ця межа становила 20 мільйонів гривень), можуть визначати об'єкт оподаткування без коригування фінансового результату до оподаткування на всі різниці, за винятком від'ємного значення об'єкта оподаткування минулих податкових (звітних) років.

Такий платник податку має право прийняти рішення про незастосування коригувань фінансового результату до оподаткування на всі різниці не більше одного разу протягом безперервної сукупності років, у кожному з яких

виконується зазначений критерій щодо розміру доходу.

Базова ставка податку на прибуток підприємств, згідно зі ст. 136 ПКУ, становить 18 %.

Базовим податковим (звітним) періодом для сплати податку на прибуток є податковий (звітний) квартал. Водночас, відповідно до п. 137.5 ПКУ, для окремих категорій платників встановлюється річний податковий (звітний) період. До таких платників належать:

- новостворені платники податку, зареєстровані протягом звітного (податкового) року, які сплачують податок на прибуток на підставі річної податкової декларації за період діяльності у звітному (податковому) році;
- виробники сільськогосподарської продукції;
- платники податку, у яких річний дохід від будь-якої діяльності (за вирахуванням непрямих податків), визначений за показниками Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід), за попередній річний звітний (податковий) період не перевищує 40 мільйонів гривень [46].

Для більшості підприємств, що застосовують загальну систему оподаткування, податок на додану вартість (ПДВ) є важливою складовою податкового навантаження. Норми щодо його сплати визначені в Розділі V Податкового кодексу України.

Платниками ПДВ стають малі підприємства після проходження процедури реєстрації як платника податку. Законодавство встановлює випадки, коли така реєстрація є обов'язковою. Окрім того, підприємство може зареєструватися добровільно, що зазвичай відбувається у разі, коли значна частина його клієнтів або замовників уже є платниками ПДВ.

Відповідно до п. 181.1 ПКУ, обов'язковій реєстрації як платника податку на додану вартість підлягають суб'єкти господарювання, у яких загальна сума операцій із поставки товарів чи послуг, що оподатковуються ПДВ, за останні дванадцять календарних місяців перевищує один мільйон гривень (без урахування ПДВ). Суб'єкти, на яких не поширюється обов'язкова реєстрація,

мають право зареєструватися добровільно, якщо вважають таку реєстрацію доцільною.

Операції з оподаткування ПДВ поділяються на кілька категорій: операції, що обкладаються за основною ставкою 20 %, а також за ставками 14 %, 7 % та 0 %, операції, що не є об'єктом оподаткування, та операції, які пільгово звільнені від оподаткування. Коротка систематизація цих операцій наведена в таблиці 1.4.

Таблиця 1.4

Основні типи операцій з погляду оподаткування ПДВ (складено автором за джерелом [46])

Категорія операцій	Опис та правове обґрунтування
Операції, які підлягають оподаткуванню ПДВ за основною ставкою 20 %, включають більшість видів реалізації товарів, робіт і послуг на території України та імпорту товарів і послуг на митну територію України, якщо інше не передбачено Податковим кодексом України або спеціальними нормами щодо пільгового оподаткування.	Згідно з підпунктом «в» пункту 193.1 статті 193 Податкового кодексу України [46], об'єктом оподаткування ПДВ є операції з реалізації товарів та послуг на митній території України, а також імпорту товарів та послуг на митну територію України.
Операції, що оподатковуються ПДВ за ставкою 7 %, передбачають, зокрема, постачання лікарських засобів та виробів медичного призначення на території України, їх імпорту, а також надання послуг тимчасового розміщення (проживання) в готелях та аналогічних закладах, а також послуги з проведення театральних, концертних і інших культурно-мистецьких заходів, як визначено підпунктом в) пункту 193.1 ст. 193 ПКУ.	Згідно з підпунктом «в» пункту 193.1 статті 193 Податкового кодексу України [46], об'єктом оподаткування ПДВ є, зокрема, операції з реалізації лікарських засобів та виробів медичного призначення на території України, імпорту таких товарів, надання послуг тимчасового розміщення (проживання) готелями та аналогічними засобами, а також постачання послуг з організації та проведення театральних, концертних та інших культурно-мистецьких заходів.
Операції, що оподатковуються ПДВ за ставкою 14 %, застосовуються до постачання та імпорту певної сільськогосподарської продукції, перелік якої визначений кодами УКТ ЗЕД відповідно до підпункту г) пункту 193.1 ст. 193 ПКУ (з 01.03.2021).	Згідно з підпунктом «г» пункту 193.1 статті 193 Податкового кодексу України (з 01.03.2021) [46], об'єктом оподаткування ПДВ є реалізація на території України та імпорту сільськогосподарської продукції, визначеної за переліком кодів УКТ ЗЕД, що зазначені в цьому підпункті.
Операції, що оподатковуються ПДВ за ставкою 0 %, передбачають, зокрема, експорт товарів та послуг, а також інші операції, визначені ст. 195 ПКУ.	Відповідно до статті 195 Податкового кодексу України [46], об'єктом оподаткування ПДВ також є експорт товарів та послуг, а також інші операції, прямо передбачені цією статтею.
Операції, що не є об'єктом оподаткування ПДВ, включають ті, на які податкове	Згідно зі статтею 196 Податкового кодексу України [46], об'єктом оподаткування ПДВ

законодавство не поширює обов'язок нарахування податку, зокрема деякі види послуг, операцій із цінними паперами, страхових послуг, операцій із валютними цінностями та інші випадки, передбачені ст. 196 ПКУ.	також визнаються операції з цінними паперами, послуги страхування, операції з обігу валютних цінностей, а також операції, пов'язані з наданням послуг інкасації, розрахунково-касового обслуговування, залучення, розміщення та повернення коштів за договорами позики, депозиту або вкладу.
Операції, що звільнені від оподаткування ПДВ, передбачають випадки, коли законодавство надає пільгу щодо нарахування податку на певні товари, послуги чи види діяльності. До таких операцій належать, зокрема, продаж книг і друкованих видань вітчизняного виробництва, окремі освітні та медичні послуги, перевезення пасажирів міським транспортом за регульованими тарифами, а також інші операції, визначені ст. 197 ПКУ.	Відповідно до статті 197 Податкового кодексу України [46], об'єктом оподаткування ПДВ не підлягають окремі операції, зокрема реалізація книг і друкованих видань вітчизняного виробництва (газет, журналів), надання деяких освітніх та медичних послуг, а також перевезення пасажирів міським пасажирським транспортом (крім таксі) за тарифами, що регулюються встановленим законом порядком.

Базою оподаткування для операцій із постачання товарів або послуг визнається їх договірна вартість без урахування податку на додану вартість, з урахуванням положення, що база оподаткування не може бути меншою за ціну придбання відповідних товарів або послуг. Розрахунок суми ПДВ до сплати здійснюється відповідно до п. 200.1 ст. 200 ПКУ, де зазначено, що «сума податку, яка підлягає сплаті (перерахуванню) до Державного бюджету України або відшкодуванню з бюджету, визначається як різниця між сумою податкового зобов'язання за звітний (податковий) період та сумою податкового кредиту цього періоду» [46].

У разі, якщо розрахована таким чином сума податку виявляється від'ємною, платник має право або заявити відшкодування ПДВ із бюджету у податковій декларації, або перенести надлишок податкового кредиту на наступні податкові (звітні) періоди, включивши його до податкового кредиту наступного звітного періоду.

На рисунку 1.4 представлено загальну схему організації стягнення податку на додану вартість на рівні окремого платника. ПДВ нараховується платником у момент продажу готової продукції, товарів, виконаних робіт чи наданих послуг (крім операцій, що не підлягають оподаткуванню або звільнені від ПДВ), а також на реалізацію використаних основних засобів.

При застосуванні стандартної ставки 20 % податкові зобов'язання становлять 20 % від вартості реалізації без урахування ПДВ, або одну шосту від вартості продажу з ПДВ.

Рис. 1.3 Схеми організації нарахування та сплати податку на додану вартість (складено автором)

Момент виникнення податкових зобов'язань платником ПДВ регламентується п. 187.1 ст. 187 ПКУ. Згідно з ним, датою виникнення таких зобов'язань вважається дата податкового періоду, у якому раніше відбулася одна з таких подій:

1. Надходження оплати від покупця чи замовника на рахунок платника податку в банку або у небанківського платіжного провайдера; у разі готівкової оплати – дата оприбуткування коштів у касі, або при її відсутності – дата інкасації готівки через банк.

2. Для товарів – дата їх відвантаження; для послуг – дата оформлення документа, що підтверджує факт постачання.

Таким чином, нормативно встановлено, що податкові зобов'язання виникають у момент першої з подій: отримання оплати або фактичного постачання товарів/послуг [46].

Другою складовою механізму розрахунку податку на додану вартість є податковий кредит. Він формується платником ПДВ у разі придбання товарів, матеріалів, сировини, робіт, послуг або основних засобів у інших платників податку для використання в господарській діяльності. До складу податкового кредиту включаються суми ПДВ, що були нараховані постачальником (підрядником) та включені до вартості придбаних товарів чи послуг. При застосуванні базової ставки 20 % податковий кредит становить 20 % вартості придбаного без урахування ПДВ, або одну шосту від вартості з урахуванням податку.

Момент визнання платником сум податкового кредиту врегульовано п. 198.2 ст. 198 ПКУ. Відповідно до нього, датою віднесення сум ПДВ до податкового кредиту вважається та подія, яка відбулася раніше:

- списання коштів з рахунка платника податку в банку або у небанківському надавачі платіжних послуг на оплату товарів/послуг;
- фактичне отримання платником податку відповідних товарів або послуг [46].

Звітним (податковим) періодом для нарахування ПДВ для всіх платників без винятків визначено календарний місяць.

Окрім загальної системи оподаткування, для малих підприємств, що відповідають встановленим критеріям, законодавством передбачена спрощена система оподаткування. Її нормативною основою є Глава 1 Розділу XIV Податкового Кодексу України «Спрощена система оподаткування, обліку та звітності».

Спрощена система оподаткування, яка передбачає сплату єдиного податку, є добровільною та виступає альтернативою загальній системі

оподаткування. Первісно всі юридичні особи, включно з малими підприємствами, перебувають на загальній системі оподаткування, і лише за власним бажанням мале підприємство може перейти на спрощену систему та застосовувати її.

Порівняльна характеристика загальної та спрощеної систем оподаткування для малих підприємств наведена на рисунку 1.4.

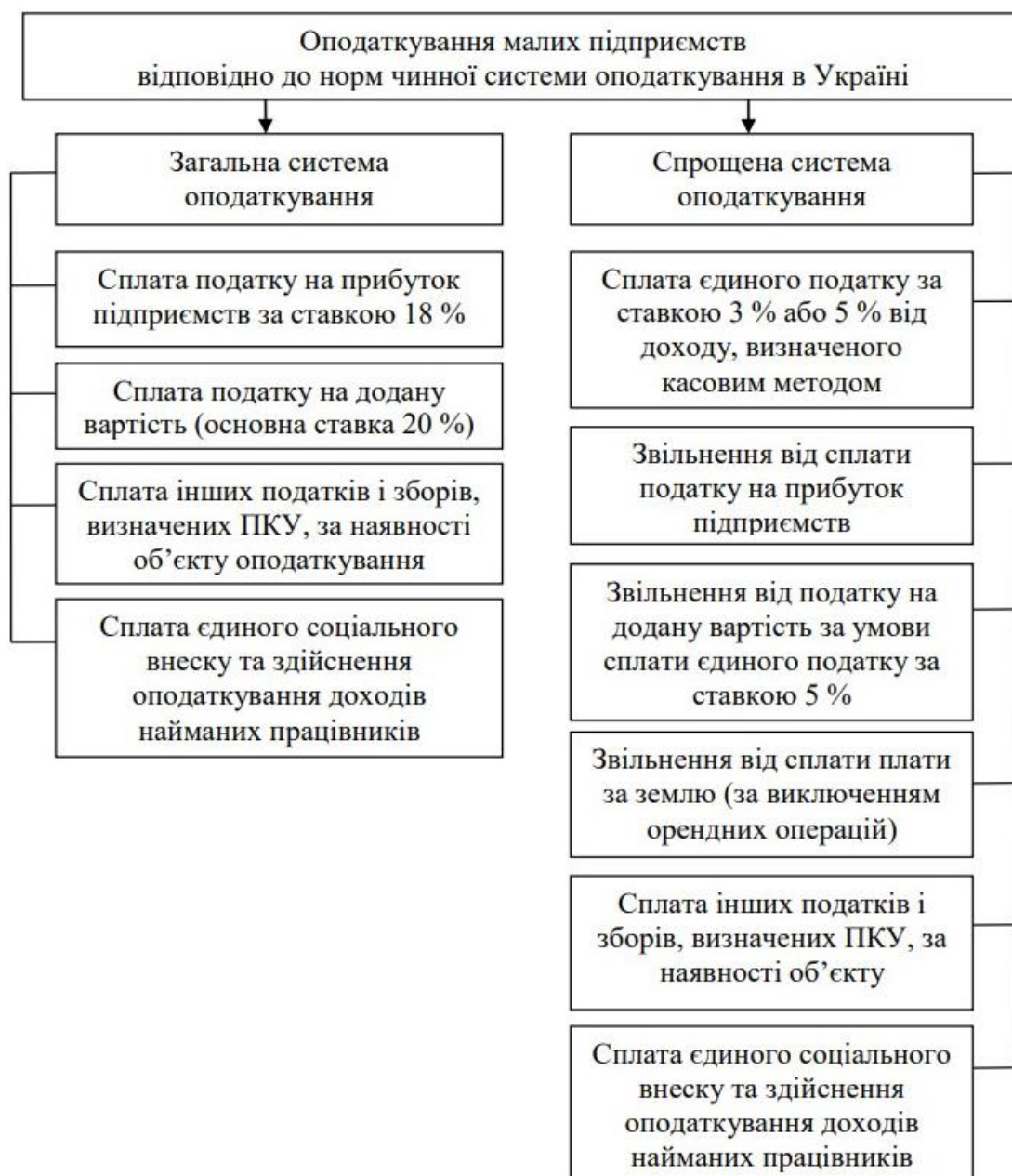

Рис. 1.4 Ключові складові загальної та спрощеної систем оподаткування малих підприємств (складено автором)

Відповідно до пп. 298.1.4 ПКУ, суб'єкт господарювання має право перейти на спрощену систему оподаткування, подавши відповідну заяву до

контролюючого органу не пізніше ніж за 15 календарних днів до початку наступного календарного кварталу. Такий перехід на спрощену систему допускається лише один раз протягом календарного року.

Реєстрація платника єдиного податку здійснюється шляхом внесення суб'єкта господарювання до реєстру платників єдиного податку відповідно до п. 299.1 ПКУ.

Малі підприємства, як юридичні особи, не можуть обирати статус платника єдиного податку першої чи другої групи, оскільки ці варіанти передбачені лише для фізичних осіб-підприємців. Відповідно, за дотримання визначених вимог, малі підприємства можуть отримати статус платника єдиного податку лише третьої групи (за винятком сільськогосподарських товаровиробників, для яких передбачена четверта група).

Згідно з п. 291.4 ст. 291 ПКУ, платниками єдиного податку третьої групи можуть бути «юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми, у яких протягом календарного року обсяг доходу не перевищує 1167 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року» [46].

Отже, з урахуванням того, що мінімальна заробітна плата на 1 січня 2025 року становить 8000 грн, суб'єкт господарювання, який бажає зберегти статус платника єдиного податку третьої групи, протягом року не повинен отримати дохід понад 9 336 000 грн.

У п. 291.5 ст. 291 ПКУ встановлено додаткові обмеження, відповідно до яких певні суб'єкти господарювання не мають права застосовувати спрощену систему оподаткування, обліку та звітності. Зокрема, це стосується підприємств, що здійснюють певні види господарської діяльності, а також тих суб'єктів, у статутному капіталі яких сукупна частка, що належить юридичним особам, які не є платниками єдиного податку, дорівнює або перевищує 25 %.

Для платників єдиного податку третьої групи передбачена сплата податку за ставками, що обираються самим платником, відповідно до п. 293.3 ПКУ:

- 3 % доходу – якщо платник окремо сплачує податок на додану вартість за правилами цього Кодексу;
- 5 % доходу – якщо податок на додану вартість включено до складу єдиного податку [46].

Відповідно до п. 292.1 ПКУ доходом платника єдиного податку, який є юридичною особою, визнається «будь-який дохід, включно з доходом представництв, філій та відділень такої юридичної особи, отриманий протягом податкового (звітного) періоду у грошовій формі (готівковій або безготівковій), матеріальній чи нематеріальній формі» [46].

Датою отримання доходу визначається: надходження коштів на поточний рахунок або у касу платника єдиного податку; списання кредиторської заборгованості, по якій сплив термін позовної давності; фактичне отримання платником безоплатних товарів, робіт або послуг. Таким чином, операції з відвантаження товарів, виконання робіт чи надання послуг самі по собі не формують доходу платника єдиного податку та, відповідно, не створюють зобов'язань із єдиного податку. Податкові зобов'язання визначаються касовим методом — тобто за фактом надходження грошових коштів від покупців чи замовників, як у формі попередньої оплати, так і при розрахунку за вже відвантажену продукцію, виконані роботи чи надані послуги.

Відповідно до п. 292.11 ПКУ визначено перелік сум, які не включаються до доходу платника єдиного податку. Особливо важливо зазначити, що платники єдиного податку третьої групи, які сплачують податок за ставкою 3 %, визначають дохід для цілей оподаткування без врахування відповідних сум податку на додану вартість.

Згідно з п. 297.1 ПКУ юридичні особи — платники єдиного податку третьої групи звільняються від обов'язку нарахування, сплати та подання податкової звітності з таких податків і зборів:

- податку на прибуток підприємств;
- податку на додану вартість із операцій з постачання товарів, робіт та послуг, місце постачання яких знаходиться на митній території України, за

винятком випадків, коли платник обирає ставку єдиного податку, що передбачає одночасну сплату ПДВ;

- податку на майно у частині земельного податку за земельні ділянки, за винятком діяльності, пов'язаної з наданням земельних ділянок або нерухомого майна на цих ділянках в оренду, найм, позичку чи на іншому праві користування.

Слід також зауважити, що наявність об'єкта оподаткування не звільняє платників єдиного податку від сплати інших податків і зборів, передбачених законодавством, таких як екологічний податок, податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, туристичний збір тощо.

Для платників єдиного податку третьої групи податковим (звітним) періодом, відповідно до п. 294.1 ПКУ, визнається календарний квартал.

Підсумовуючи, слід підкреслити, що малим підприємствам варто з великою відповідальністю підходити до вибору системи оподаткування. Однозначної відповіді на питання, яка система дозволяє законно оптимізувати податкові платежі, не існує, оскільки це залежить від індивідуальних особливостей діяльності та наявних активів конкретного підприємства.

Висновки до розділу 1

Бухгалтерський облік є обов'язковим для всіх суб'єктів господарювання, включно з малими та мікропідприємствами, і забезпечує достовірну, повну та об'єктивну інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства.

Основними функціями бухгалтерського обліку є надання інформації для управлінських рішень, контроль за збереженням майна та ефективним використанням ресурсів, підготовка даних для податкового обліку та визначення податкових зобов'язань.

Малі підприємства можуть обирати різні форми організації обліку: власну бухгалтерію, залучення фахівця на підприємницьких засадах, аутсорсинг або

самостійне ведення обліку керівником. Вибір залежить від співвідношення витрат і якості послуг, професійної компетентності та рівня відповідальності.

Фінансова звітність малих підприємств формується у спрощеному вигляді (форми 1-м, 2-м або 1-мс, 2-мс) і дозволяє оцінювати фінансову стійкість, ліквідність, прибутковість та ефективність діяльності, а також забезпечує основу для прийняття управлінських рішень.

Особливості організації обліку на малих підприємствах включають можливість застосування спрощеного Плану рахунків і спрощених облікових процедур, що дозволяє зменшити трудові та фінансові витрати, але потребує уваги до точності та достовірності даних.

Облікова політика малого підприємства визначає принципи, методи та процедури ведення обліку й складання фінансової звітності, включаючи вибір методів оцінки активів, амортизації та формування резервів.

Малі підприємства підлягають загальній або спрощеній системі оподаткування, і правильна організація бухгалтерського обліку є ключовою для визначення податкових зобов'язань і забезпечення законності діяльності.

Ефективна організація бухгалтерського обліку та фінансової звітності сприяє стабільному фінансовому стану, контролю і плануванню ресурсів, підвищує інвестиційну привабливість та конкурентоспроможність, забезпечує розвиток малого підприємства.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Дослідження техніко-економічних результатів діяльності ТОВ «ЕВК»

З метою виявлення тенденцій зміни стану нематеріальних активів підприємства ТОВ «ЕВК» здійснено порівняльний аналіз їх основних показників за трирічний період. Такий аналіз дає змогу оцінити динаміку первісної вартості, рівень зношення та залишкової вартості нематеріальних активів, визначити ступінь їх придатності до подальшого використання, а також виявити чинники, що впливають на ефективність управління ними. Отримані результати дозволяють сформулювати уявлення про раціональність використання нематеріальних ресурсів підприємства, його інвестиційну політику та тенденції оновлення активів. Узагальнені дані розрахунків подано в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Зміни показників стану нематеріальних активів

№	Показник	Рік			приріст			
		2022	2023	2024	абсолютний		відносний	
					2023- 2022	2024- 2023	2023/ 2022	2024, 2023
1	Первісна вартість	28,2	13,1	27,1	-15,1	14	0,465	2,069
2	Знос ОЗ	24,1	2,9	10,7	-21,2	7,8	0,120	3,690
3	Залишкова вартість	4,1	10,2	16,4	6,1	6,2	2,488	1,608
4	Коефіцієнт зношення	0,145	0,779	0,605	0,634	-0,174	5,372	0,777
5	Коефіцієнт придатності	0,855	0,221	0,395	-0,634	0,174	0,258	1,787

У результаті аналізу показників стану нематеріальних активів ТОВ «ЕВК» за 2022–2024 роки спостерігаються суттєві коливання їх вартості та структури. Первісна вартість у 2023 році зменшилась на 15,1 тис. грн (у 0,465 раза порівняно з 2022 роком), проте вже у 2024 році зросла на 14 тис. грн (у 2,07 раза) відносно попереднього періоду, що свідчить про активізацію інвестицій у нематеріальні ресурси підприємства.

Знос основних засобів (за аналогією застосовано для нематеріальних активів) у 2023 році різко знизився на 21,2 тис. грн, що, ймовірно, пов'язано з

переоцінкою або списанням частини активів, але у 2024 році він зріс на 7,8 тис. грн. Незважаючи на ці коливання, коефіцієнт зношення в 2024 році зменшився з 0,779 до 0,605, що вказує на певне покращення технічного стану активів.

Залишкова вартість активів мала стабільну позитивну динаміку: у 2023 році зросла на 6,1 тис. грн, а в 2024 році — ще на 6,2 тис. грн. Це демонструє тенденцію до оновлення та ефективнішого використання нематеріальних активів. Коефіцієнт придатності, навпаки, зазнав значного зниження у 2023 році (з 0,855 до 0,221), однак у 2024 році зріс до 0,395, що свідчить про часткове відновлення потенціалу використання цих активів.

Загалом, у динаміці 2022–2024 років простежується тенденція до оновлення нематеріальних активів підприємства після суттєвого скорочення у 2023 році, що може бути наслідком проведеної оптимізації чи переоцінки, а також поступового нарощення їх ефективного використання у 2024 році.

Після аналізу нематеріальних активів доцільно розглянути динаміку показників стану основних засобів підприємства, оскільки саме вони формують матеріальну основу виробничого процесу та суттєво впливають на ефективність господарської діяльності. Для цього проведено порівняльний аналіз змін основних техніко-економічних показників за 2022–2024 роки, результати якого подано в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2.

Зміна показників стану основних засобів

№	Показник	Рік			приріст			
		2022	2023	2024	абсолютний		відносний	
					2023-2022	2024-2023	2023/2022	2024, 2023
1	Первісна вартість	10560,1	10682,9	11529,2	122,8	846,3	1,012	1,079
2	Знос ОЗ	5695,6	6664,4	7423,6	968,8	759,2	1,170	1,114
3	Залишкова вартість	4864,5	4018,5	4105,6	-846	87,1	0,826	1,022
4	Коефіцієнт зношення	0,461	0,376	0,356	-0,085	-0,02	0,816	0,947
5	Коефіцієнт придатності	0,539	0,624	0,644	0,085	0,02	1,158	1,032

Аналіз показників стану основних засобів ТОВ «ЕВК» за 2022–2024 роки свідчить про позитивні тенденції у використанні та оновленні матеріально-технічної бази підприємства.

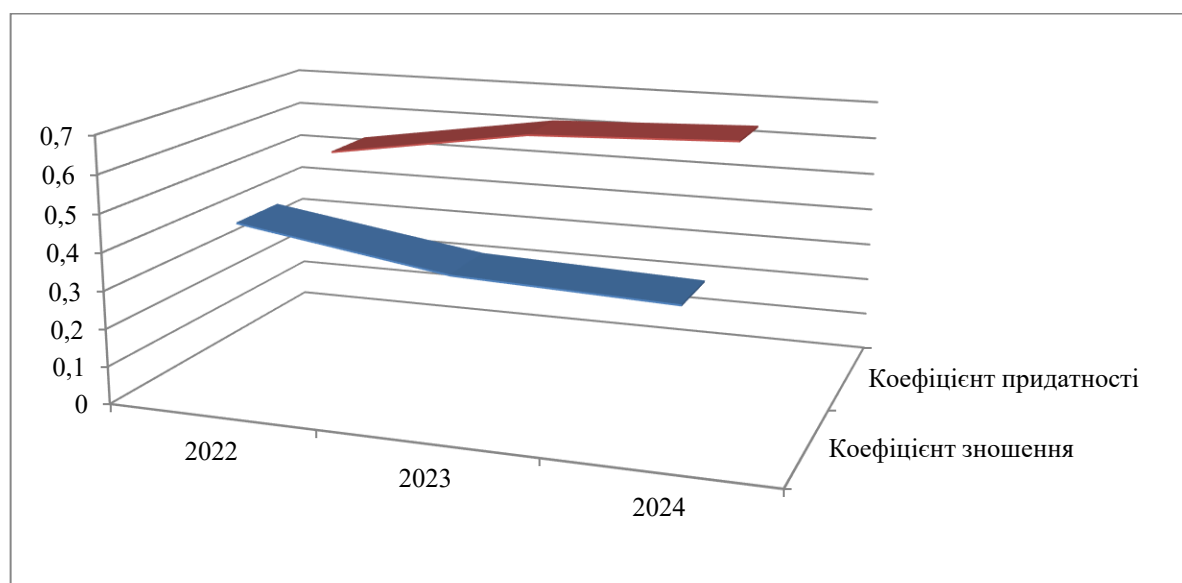

Рис.2.1. Зміна показників стану основних засобів

Первісна вартість основних засобів протягом досліджуваного періоду поступово зростала: у 2023 році — на 122,8 тис. грн (на 1,2%), а у 2024 році — ще на 846,3 тис. грн (на 7,9%) порівняно з попереднім роком. Це свідчить про інвестиції у модернізацію, придбання нового обладнання або розширення виробничих потужностей.

Показник зносу основних засобів також збільшувався — на 968,8 тис. грн у 2023 році та на 759,2 тис. грн у 2024 році. Таке зростання є закономірним наслідком інтенсивного використання активів, проте динаміка дещо помірна, що говорить про підтримання основних засобів у робочому стані.

Залишкова вартість у 2023 році зменшилася на 846 тис. грн (до 4018,5 тис. грн), однак у 2024 році знову зросла на 87,1 тис. грн. Це свідчить про часткове оновлення та відновлення активів після певного зниження їх вартості в попередньому періоді.

Додатковим підтвердженням поліпшення структури основних засобів є зменшення коефіцієнта зношення з 0,461 у 2022 році до 0,356 у 2024 році, що означає оновлення фондів та підвищення їхньої ефективності. Водночас

коефіцієнт придатності зріс із 0,539 до 0,644, що є позитивною тенденцією і вказує на збільшення частки активів, придатних до подальшої експлуатації.

Отже, результати аналізу демонструють стабільне покращення технічного стану основних засобів підприємства. Зростання їх первісної вартості та підвищення коефіцієнта придатності свідчать про ефективну політику оновлення основних фондів, спрямовану на підтримку конкурентоспроможності та підвищення продуктивності діяльності ТОВ «ЕВК».

Для комплексної оцінки результативності використання основних засобів ТОВ «ЕВК» здійснено аналіз показників, що характеризують їхню ефективність. Такий аналіз дозволяє визначити вплив вартості основних засобів, чисельності працівників та фінансових результатів на рівень фондоддачі, фондомісткості, фондоозброєності й фондорентабельності. Узагальнені результати розрахунків подано в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Зміна показників ефективності використання основних засобів

№	Показник	Рік			приріст			
		2022	2023	2024	абсолютний		відносний	
					2023-2022	2024-2023	2023/2022	2024, 2023
1	Чистий дохід	58033,9	49939	49715	-8094,6	-224,6	0,861	0,996
2	Чистий прибуток	3087,5	2823	2265	-265	-557,8	0,914	0,802
3	Середньорічна вартість основних засобів	4864,5	4019	4106	-846	87,1	0,826	1,022
4	Середньооблікова чисельність	47	43	39	-4	-4	0,915	0,907
5	фондоддача	11,930	12,427	12,109	0,497263	-0,31835	1,042	0,974
6	фондомісткість	0,084	0,080	0,083	-0,00335	0,002116	0,960	1,026
7	фондоозброєність	103,5	93,45	105,27	-10,0465	11,81831	0,903	1,126
8	фондорентабельність	0,635	0,702	0,552	0,067676	-0,15076	1,107	0,785

Аналіз показників ефективності використання основних засобів ТОВ «ЕВК» за 2022–2024 роки свідчить про зміни у фінансово-господарській діяльності підприємства, що відображають вплив як зовнішніх економічних факторів, так і внутрішньої політики управління ресурсами.

У 2023 році відбулося зниження чистого доходу на 8094,9 тис. грн (на 13,9%) порівняно з 2022 роком, а у 2024 році – ще на 224,6 тис. грн (на 0,4%). Подібна динаміка характерна і для чистого прибутку: у 2023 році він зменшився на 265 тис. грн (на 8,6%), а у 2024 році — ще на 557,8 тис. грн (на 19,8%). Таке скорочення може свідчити про зниження рентабельності продажів або зростання витрат.

Середньорічна вартість основних засобів у 2023 році знизилась на 846 тис. грн, проте у 2024 році незначно зросла на 87,1 тис. грн, що може бути пов'язано з оновленням частини матеріально-технічної бази. Водночас середньооблікова чисельність працівників поступово скорочувалась: з 47 осіб у 2022 році до 39 осіб у 2024 році, що може свідчити про оптимізацію персоналу або автоматизацію виробничих процесів.

Показники ефективності використання основних засобів демонструють неоднозначну динаміку. Фондовіддача зросла у 2023 році з 11,93 до 12,43 грн доходу на 1 грн вартості основних засобів, однак у 2024 році знизилась до 12,11 грн. Фондомісткість, відповідно, у 2023 році зменшилась до 0,08, а в 2024 році зросла до 0,083, що свідчить про деяке погіршення використання основних засобів.

Показник фондоозброєності зменшився у 2023 році (з 103,5 до 93,45 тис. грн на одного працівника), але у 2024 році зріс до 105,27 тис. грн, що є позитивною тенденцією та може бути результатом оновлення техніки або скорочення персоналу при збереженні обсягів основних засобів.

Фондорентабельність мала нестійку динаміку: у 2023 році вона підвищилась з 0,635 до 0,702, проте у 2024 році знизилась до 0,552. Це свідчить про зменшення прибутковості використання основних засобів, що, ймовірно, зумовлено спадом фінансових результатів діяльності підприємства.

Отже, аналіз показників ефективності використання основних засобів ТОВ «ЕВК» показав, що підприємство зберігає достатньо високий рівень фондовіддачі, однак спостерігається тенденція до зниження прибутковості та фінансових результатів у 2024 році. Це вказує на необхідність підвищення

ефективності використання основних засобів, оптимізації витрат і вдосконалення виробничих процесів для забезпечення стабільного розвитку в подальших періодах.

Оборотні активи є важливою складовою фінансової стабільності підприємства, оскільки визначають його здатність забезпечувати поточну діяльність і виконувати короткострокові зобов'язання. Для оцінки їх ефективності та динаміки проведено аналіз основних показників оборотних активів ТОВ «ЕВК» за 2022–2024 роки. Узагальнені результати наведено в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Зміна оборотних активів

№	Показник	Рік			приріст			
		2022	2023	2024	абсолютний		відносний	
					2023-2022	2024-2023	2023/2022	2024, 2023
1	Запаси	1644,8	7327,7	10860,8	5682,9	3533,1	4,455	1,482
2	Дебіторська заборгованість	12362,3	9020,3	8183,1	-3342	-837,2	0,730	0,907
3	Гроші та їх еквіваленти	62,8	652,4	1037,6	589,6	385,2	10,389	1,590
4	Витрати майбутніх періодів	-	-	-	-	-	-	-
5	Інші оборотні активи	15,7	59,9	107,2	44,2	47,3	3,815	1,790
6	Всього	14085,6	17060,3	20188,7	2974,7	3128,4	1,211	1,183

Аналіз змін оборотних активів ТОВ «ЕВК» за 2022–2024 роки свідчить про суттєву динаміку у структурі та обсягах короткострокових ресурсів підприємства.

Запаси протягом періоду зросли значно: у 2023 році — на 5682,9 тис. грн (у 4,46 раза порівняно з 2022 роком), а у 2024 році — ще на 3533,1 тис. грн (на 1,48 раза). Це може бути пов'язано з нарощуванням виробничих запасів або підготовкою до збільшення обсягів реалізації продукції.

Дебіторська заборгованість, навпаки, зменшилась: у 2023 році на 3342 тис. грн, а у 2024 році — ще на 837,2 тис. грн. Зниження цього показника

свідчить про покращення стягнення коштів від покупців і зменшення ризиків неплатежів, що позитивно впливає на ліквідність підприємства.

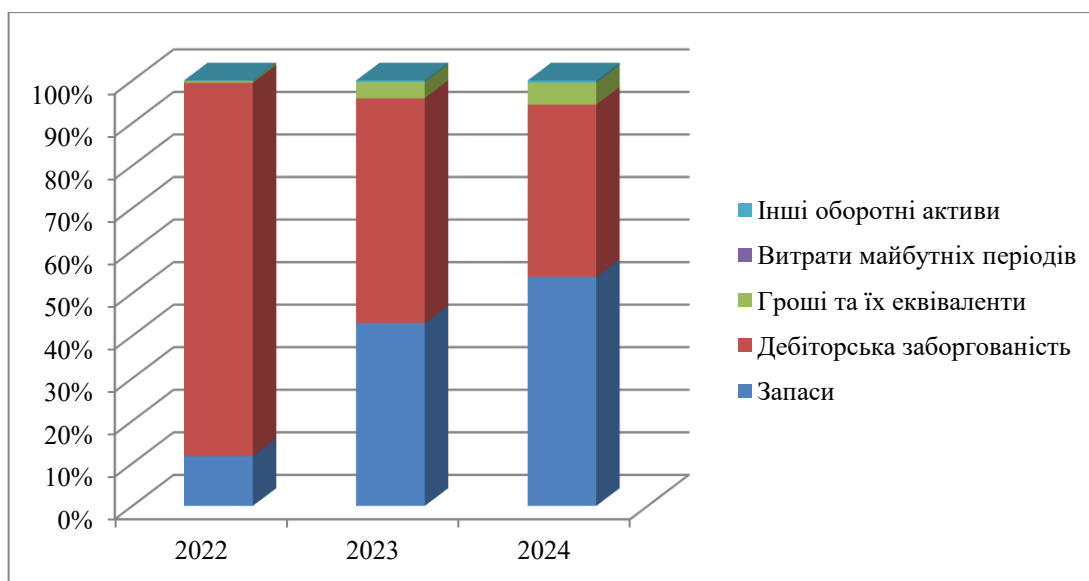

Рис. 2.2. Структура оборотних активів

Грошові кошти та їх еквіваленти показали різке зростання: у 2023 році — на 589,6 тис. грн, а у 2024 році — ще на 385,2 тис. грн, що свідчить про покращення фінансової стійкості підприємства та збільшення обсягів ліквідних ресурсів для забезпечення поточної діяльності.

Інші оборотні активи також зросли: у 2023 році — на 44,2 тис. грн, у 2024 році — ще на 47,3 тис. грн, що свідчить про збільшення додаткових короткострокових ресурсів підприємства.

Загалом загальний обсяг оборотних активів підприємства за три роки збільшився з 14 085,6 тис. грн у 2022 році до 20 188,7 тис. грн у 2024 році, що на 6 103,1 тис. грн більше початкового показника. Це відображає активну політику підприємства щодо поповнення і використання обігових коштів, що може сприяти підвищенню виробничого потенціалу та фінансової стійкості ТОВ «ЕВК».

Загалом, динаміка оборотних активів свідчить про збільшення ресурсної бази підприємства та покращення ліквідності, що створює сприятливі умови для забезпечення безперебійної діяльності та розвитку виробництва.

Ефективне управління оборотними активами є важливим фактором фінансової стабільності та прибутковості підприємства. Для оцінки динаміки та продуктивності їх використання розраховано основні показники оборотності, завантаження та тривалості одного обороту. Результати цього аналізу наведено в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Зміна показників ефективності використання оборотних активів

№	Показник	Рік			приріст			
		2022	2023	2024	абсолютний		відносний	
					2023-2022	2024-2023	2023/2022	2024, 2023
1	Чистий дохід	58033,9	49939	49715	-8094,9	-224	0,861	0,996
2	Середньорічна вартість оборотних засобів	14085,6	17060,3	20188,7	2974,7	3128,4	1,211	1,183
3	Коефіцієнт оборотності	4,12	0,342	0,406	-3,778	0,064	0,083	1,187
4	Коефіцієнт завантаження	0,243	0,342	0,406	0,099	0,064	1,407	1,187
5	Число днів в аналізованому періоді	360	360	360	0	0	1,000	1,000
6	Тривалість обороту	87,377	122,984	146,192	35,607	23,208	1,408	1,189

Аналіз показників ефективності використання оборотних активів ТОВ «ЕВК» за 2022–2024 роки свідчить про певні тенденції у продуктивності короткострокових ресурсів підприємства.

Чистий дохід за цей період зменшився: у 2023 році — на 8094,9 тис. грн (до 49 939 тис. грн), а у 2024 році — ще на 224 тис. грн (до 49 715 тис. грн). Це зниження доходу у поєднанні зі зростанням середньорічної вартості оборотних засобів (з 14 085,6 тис. грн у 2022 році до 20 188,7 тис. грн у 2024 році) свідчить про деяке зниження ефективності їх використання.

Коефіцієнт оборотності оборотних активів у 2023 році різко знизився до 0,342, що значно менше, ніж 4,12 у 2022 році, а у 2024 році дещо покращився — до 0,406. Зростання коефіцієнта завантаження з 0,243 у 2022 році до 0,406 у 2024 році свідчить про поступове більш ефективне використання оборотних коштів у генерації доходу, хоча рівень використання поки що залишається невисоким.

Тривалість одного обороту оборотних активів збільшилася з 87,38 днів у 2022 році до 146,19 днів у 2024 році. Це означає, що підприємство довше утримує кошти в оборотних активах, що може свідчити про зростання запасів або затримку стягнення дебіторської заборгованості.

Отже, у 2022–2024 роках ТОВ «ЕВК» спостерігало збільшення обсягів оборотних активів при одночасному зниженні чистого доходу та падінні оборотності, що вказує на необхідність підвищення ефективності управління короткостроковими ресурсами, оптимізації запасів та покращення роботи з дебіторською заборгованістю для скорочення тривалості обороту та підвищення рентабельності.

Аналіз доходів та витрат є важливим інструментом оцінки фінансової стійкості та прибутковості підприємства. Для визначення ефективності формування та використання фінансових ресурсів ТОВ «ЕВК» проведено порівняльний аналіз основних показників доходів і витрат за 2022–2024 роки. Результати дослідження наведено в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Зміна доходів та витрат

№	Показник	Рік			приріст			
		2022	2023	2024	абсолютний		відносний	
					2023-2022	2024-2023	2023/2022	2024, 2023
1	Чистий дохід	58033,9	49939	49715	-8094,9	-224	0,861	0,996
2	Інші операційні доходи	1678	2604,5	725,3	926,5	-1879,2	1,552	0,278
3	Інші доходи		174,7	51,6	174,7	-123,1	#DIV/0!	0,295
4	Собівартість реалізованої продукції	52504,1	46055,3	44378,8	-6448,8	-1676,5	0,877	0,964
5	Інші операційні витрати	3417	3186,7	3324,3	-230,3	137,6	0,933	1,043
6	Інші витрати		28,3	18,4	28,3	-9,9		0,650
7	Податок на прибуток	703,3	625,7	505,4	-77,6	-120,3	0,890	0,808
8	Чистий прибуток	3087,5	2822,5	2264,7	-265	-557,8	0,914	0,802

Аналіз змін доходів та витрат ТОВ «ЕВК» за 2022–2024 роки свідчить про певне зниження фінансових результатів підприємства та зміни в структурі доходів і витрат.

Чистий дохід підприємства зменшився у 2023 році на 8094,9 тис. грн (до 49 939 тис. грн) порівняно з 2022 роком, а у 2024 році — ще на 224 тис. грн (до 49 715 тис. грн), що відображає незначне падіння обсягів реалізації продукції. Інші операційні доходи у 2023 році зросли на 926,5 тис. грн, проте у 2024 році різко знизились на 1879,2 тис. грн, що може свідчити про тимчасові або разові надходження у попередньому році. Інші доходи також демонструють спад у 2024 році, що відображає нестабільність допоміжних джерел формування доходу.

Собівартість реалізованої продукції зменшилася у 2023 році на 6448,8 тис. грн і у 2024 році — ще на 1676,5 тис. грн, що відображає певне зниження витрат на виробництво та реалізацію продукції. Інші операційні витрати, навпаки, у 2023 році зменшились на 230,3 тис. грн, а у 2024 році зросли на 137,6 тис. грн, що свідчить про коливання витратного навантаження підприємства.

Податок на прибуток поступово зменшувався: у 2023 році — на 77,6 тис. грн, у 2024 році — ще на 120,3 тис. грн, що є наслідком зниження прибутковості. Чистий прибуток підприємства за аналізований період зменшився з 3087,5 тис. грн у 2022 році до 2264,7 тис. грн у 2024 році, що відображає падіння рентабельності діяльності.

Отже, загальна динаміка доходів і витрат ТОВ «ЕВК» за 2022–2024 роки свідчить про зниження обсягів реалізації та прибутковості підприємства, при цьому витрати на виробництво та реалізацію продукції скорочувалися меншою мірою, ніж доходи. Це вказує на необхідність оптимізації витрат, диверсифікації доходів та підвищення ефективності господарської діяльності для стабілізації фінансового стану.

2.2 Сучасна організація обліку на малому підприємстві

Якісна система обліку є невід'ємною складовою управлінських процесів на будь-якому підприємстві. Особливу увагу в ній займає організація та облік розрахункових операцій, які становлять основу взаємодії підприємства з зовнішнім середовищем – покупцями та замовниками, постачальниками, підрядниками, найманими працівниками та бюджетом.

Розрахункові операції потребують чіткого дотримання правил і процедур, оскільки саме їхнє належне відображення в облікових регістрах забезпечує контроль над фінансовими потоками, достовірність даних про діяльність підприємства та ефективне управління його ресурсами.

У готівковій формі більшість пацієнтів розраховується за надані медичні послуги. Готівка фіксується за допомогою реєстратора розрахункових операцій і надалі оприбутковується в касі підприємства шляхом складання відповідних прибуткових касових ордерів. Частина платежів здійснюється за допомогою платіжних карток через платіжний термінал ЦКТ «Преміум», при цьому кошти списуються з карток пацієнтів та безготівково зараховуються на поточний рахунок підприємства в банку.

Готівкові розрахунки застосовуються також при придбанні окремих матеріалів через підзвітних осіб. Таким чином, основні касові операції ТЗОВ «ЕВК» включають: оприбуткування готівки від пацієнтів, здачу невикористаних підзвітних сум до каси, видачу авансів і остаточних розрахунків підзвітним особам, а також здачу готівки до банку для зарахування на поточний рахунок.

Облік та проведення касових операцій здійснює бухгалтер, який виконує обов'язки касира як додаткову функцію. З ним укладено договір про повну матеріальну відповідальність за збереження готівкових коштів у касі підприємства.

Документування руху готівки здійснюється за допомогою типових первинних документів — прибуткових та видаткових касових ордерів, які оформлює бухгалтер.

Прибутковий касовий ордер використовується для оприбуткування готівки в касу. У ньому зазначаються прізвище, ім'я та по батькові особи, яка здає готівку, підстава операції та відповідна сума. Ордер складається в одному екземплярі та підписується бухгалтером. Квитанція до ордеру, оформлена відповідним чином, видається особі, яка здала кошти.

Видача готівки з каси проводиться на підставі видаткового касового ордеру. Цей документ також оформлюється в одному екземплярі і підписується директором підприємства, бухгалтером та бухгалтером, який виконує обов'язки касира. В ордері зазначаються прізвище, ім'я та по батькові особи, яка отримує кошти, підстава виплати та відповідна сума. Особа, що отримує кошти, підписує ордер, вказуючи власноруч отриману суму прописом та дату отримання.

На основі прибуткових та видаткових касових ордерів бухгалтер веде касову книгу та складає звіт касира. У звіті відображається залишок готівки на початок робочого дня, детально зазначаються всі прибуткові та видаткові касові операції за день, підсумовуються обороти за касою та розраховується залишок готівки на кінець дня.

Інформація зі звітів касира систематизується у обліковому регістрі за рахунком 30 «Готівка» та субрахунком 301 «Готівка в національній валюті». Цей субрахунок є активним: по дебету відображаються залишок коштів у касі та оприбутковані суми, по кредиту — кошти, видані з каси або здані на поточний рахунок підприємства. Регістри формуються автоматично на підставі внесеної до облікової програми інформації зі звітів касира.

Наведена у таблиці 2.3 кореспонденція рахунків синтетичного обліку відображає типові операції з руху готівки на підприємстві ТЗОВ «ЕВК». Вона дозволяє систематизувати інформацію щодо надходжень та видатків готівкових коштів, фіксованих за допомогою прибуткових та видаткових касових ордерів, а також забезпечує правильне ведення бухгалтерського обліку за рахунком 30 «Готівка» та відповідним субрахунком 301 «Готівка в національній валюті».

Таблиця 2.3

Типова кореспонденція рахунків синтетичного обліку касових операцій ТЗОВ
«ЕВК» (складено автором)

Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків	
	Дт	Кт
1. Надходження готівкових грошових коштів		
1.1. Оприбутковані до каси готівкові кошти, отримані від пацієнтів за медичні послуги	301	703
1.2. Отримані до каси невикористані підзвітні суми	301	372
1.3. Отриманий до каси внесок власника до статутного капіталу	301	46
2. Видаток готівкових грошових коштів		
2.1. Здані грошові кошти для зарахування на поточний рахунок в банку	311	301
2.2. Видані з каси аванси під звіт на господарські потреби	372	301
2.3. Видані з каси винагороди за цивільно-правовими договорами підряду, оренди тощо	685	301
2.4. Видані з каси дивіденди власнику підприємства	671	301

Окрім готівкових розрахунків, сучасне підприємство активно використовує безготівкові платежі. На ТЗОВ «ЕВК» більшість фінансових операцій проводиться безготівково через поточні рахунки в АТ КБ «ПриватБанк» та АКІБ «УкрСибБанк».

Безготівкові розрахунки ініціюються за допомогою платіжних інструкцій, які формує бухгалтер у програмі «Клієнт-Банк». Після підписання електронним цифровим підписом директора та скріплення печаткою підприємства, інструкції передаються до банку засобами електронного зв'язку.

В обліку рух коштів на поточному рахунку відображається на підставі банківських виписок, що надаються банком у електронному вигляді. Варто зазначити, що у таких виписках відображаються також безготівкові платежі, списані з платіжних карток пацієнтів через платіжний термінал у ЦКТ «Преміум», які надалі зараховуються на поточний рахунок підприємства.

На основі отриманих банківських виписок бухгалтер формує обліковий регістр синтетичного обліку за субрахунком 311 «Поточні рахунки в національній валюті». Цей активний субрахунок відображає за дебетом залишок коштів та їх надходження, а за кредитом — видатки у вигляді перерахувань з поточного рахунку або отримання готівки через банк.

Для окремого обліку руху коштів на рахунках у різних банках підприємство використовує субрахунки 311.1 та 311.2.

Кореспонденція рахунків синтетичного обліку руху грошових коштів на поточних рахунках ТЗОВ «ЕВК» наведена в таблиці 2.4.

Не менш важливою складовою розрахункових операцій будь-якого підприємства є проведення розрахунків із найманими працівниками щодо виплати заробітної плати.

Таблиця 2.4

Типова кореспонденція рахунків синтетичного обліку безготівкових розрахунків ТЗОВ «ЕВК».

Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків	
	Дт	Кт
1. Надходження коштів на поточний рахунок		
1.1. На поточний рахунок отримані грошові кошти замовників за надані медичні та технічні послуги	311	361
1.2. На поточний рахунок отримана попередня оплата від замовників за медичні та технічні послуги	311	681
1.3. На поточний рахунок зараховані кошти, що були здані з каси підприємства	311	301
1.4. На поточний рахунок зараховані кошти, що були списані з платіжних карток пацієнтів за медичні послуги за допомогою платіжного терміналу	311	333
1.5. На поточний рахунок повернута попередня оплата постачальником	311	371
1.6. На поточний рахунок отримані кошти від власника в якості внеску до статутного капіталу	311	46
2. Перерахування коштів з поточного рахунку		
2.1. З поточного рахунку на карткові рахунки працівників перерахована заробітна плата	661	311
2.2. З поточного рахунку перераховано постачальникам за отримані товари, роботи, послуги	631	311
2.3. З поточного рахунку сплачено за комунальні платежі, послуги зв'язку, іншим кредиторам	685	311
2.4. З поточного рахунку перерахована попередня оплата постачальникам за товари, роботи, послуги	371	311
2.5. З поточного рахунку повернута попередня оплата замовникам	681	311
2.6. З поточного рахунку сплачені до бюджету податки	641	311
2.7. З поточного рахунку сплачений на спеціальний розподільчий рахунок єдиний соціальний внесок	651	311
2.8. З поточного рахунку перераховані дивіденди власнику	671	311
2.9. З поточного рахунку списана плата за розрахунково-касове обслуговування	92	311

В ТЗОВ «ЕВК» оплата праці організована із використанням як погодинної, так і відрядної форм. Лікарі та працівники, які здійснюють технічне обслуговування медичного обладнання, отримують відрядну оплату залежно від виконаного обсягу роботи за тарифами, затвердженими наказом керівника. Інші працівники отримують заробітну плату погодинно: адміністративний персонал – за окладами, медичний – за годинними тарифними ставками відповідно до штатного розпису підприємства.

Для обліку розрахунків із заробітної плати використовується рахунок 66 «Розрахунки з оплати праці» із субрахунком 661 «Розрахунки за заробітною платою». За кредитом цього субрахунку відображається нарахована заробітна плата, а за дебетом – утримання із заробітної плати та її виплата працівникам.

Витрати на оплату праці в ТЗОВ «ЕВК» відображаються за напрямками: для медичних та технічних працівників – за дебетом рахунку 23 «Виробництво», для адміністративного персоналу – за дебетом рахунку 92 «Адміністративні витрати».

Синтетичний облік розрахунків із заробітної плати в ТЗОВ «ЕВК» наведено на прикладі в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Приклад синтетичного обліку розрахунків з оплати праці ТЗОВ «ЕВК»

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	Дт	Кт	
1. Нарахована заробітна плата медичному персоналу та технічним співробітниками	23	661	181500,00
2. Нарахована заробітна плата адміністративному персоналу підприємства	92	661	31500,00
3. Нарахований єдиний соціальний внесок на заробітну плату медичних та технічних співробітників:			
3.1. за ставкою 22,0 %	23	651.1	34430,00
3.2. за ставкою 8,41 %	23	651.2	2102,50
4. Нарахований єдиний соціальний внесок на заробітну плату адміністративних працівників:			
4.1. за ставкою 22,0 %	92	651.1	6930,00
5. Утриманий із заробітної плати працівників податок на доходи фізичних осіб	661	641.1	38340,00
6. Утриманий із заробітної плати працівників військовий збір	661	642	2722,50

Важливим елементом обліку розрахунків із заробітної плати є відображення нарахованих податків та внесків.

ТЗОВ «ЕВК» у ролі роботодавця відповідно до чинного законодавства виступає платником єдиного внеску на обов'язкове державне соціальне страхування. Єдиний соціальний внесок нараховується на заробітну плату та інші виплати працівникам і є витратами підприємства. Основна ставка нарахування складає 22,0 %, проте застосовується також пільгова ставка 8,41 % для працівників з інвалідністю.

Утримання із заробітної плати включають податок на доходи фізичних осіб за ставкою 18,0 % та військовий збір, який становить 1,5 % (з грудня 2024 року ставка військового збору збільшена до 5,0 %). Роботодавець зобов'язаний утримувати ці суми із зарплати працівників і перераховувати їх до бюджету одночасно з виплатою заробітної плати.

Виплата заробітної плати в ТЗОВ «ЕВК» проводиться своєчасно двічі на місяць шляхом переказу коштів на банківські карткові рахунки працівників. Одночасно з виплатою здійснюється перерахування нарахованого єдиного соціального внеску та утриманих податку на доходи фізичних осіб і військового збору.

Облік розрахунків із постачальниками та підрядниками є невід'ємною частиною системи обліку процесу постачання. Підприємство отримує необхідні для своєї господарської діяльності, зокрема для надання медичних послуг, матеріали переважно від постійних постачальників, з якими укладені відповідні договори. Такі договори можуть передбачати оплату за фактом поставки, оплату з відстрочкою або поставки на умовах попередньої оплати.

Оприбуткування матеріалів здійснюється у спеціально відведене приміщення на підставі накладних постачальників. Функції комірника на підприємстві виконує старша медична сестра, яка несе відповідальність за збереження цінностей. Для отримання матеріалів від постачальника бухгалтер

формує довіреність, що підтверджує право старшої медичної сестри отримувати товарно-матеріальні цінності від імені підприємства.

Якщо при придбанні матеріалів виникають додаткові транспортно-заготівельні витрати, вони включаються до первісної вартості придбаних запасів. За потреби такі витрати розподіляються пропорційно обліковій вартості матеріалів за допомогою спеціальної процедури в обліковій програмі.

Передача витратних матеріалів для використання у господарській діяльності здійснюється на підставі вимог, складених у двох екземплярах: один залишається у старшої медичної сестри (комірника), інший передається працівнику, який отримав матеріали та повинен звітувати про їх використання. Вимоги формуються за допомогою облікової програми, що дозволяє автоматично відобразити операцію в обліку.

Списання матеріалів здійснюється за методом ФІФО (FIFO – first in, first out).

Для обліку руху матеріалів у практиці ТЗОВ «ЕВК» застосовується синтетичний субрахунок 201 «Сировина та матеріали» рахунку 20 «Виробничі запаси». Це активний субрахунок, на якому за дебетом відображаються оприбутковані матеріали та їх залишки, а за кредитом – списання використаних матеріалів.

Розрахунки з постачальниками ведуться за допомогою активно-пасивного субрахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками». Аналітичний облік здійснюється окремо за кожним контрагентом та у розрізі кожного документа на оплату. У разі перерахування попередньої оплати постачальникам відповідна дебіторська заборгованість відображається на субрахунку 371 «Розрахунки за виданими авансами» рахунку 37 «Розрахунки з різними дебіторами».

Синтетичний облік придбання матеріалів та відповідних розрахунків із постачальниками представлено в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Синтетичний облік матеріалів і розрахунків із постачальниками ТЗОВ «ЕВК»

Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	Дт	Кт	
1. Придбання матеріалів на умовах попередньої оплати			
1.1. З поточного рахунку перерахована попередня оплата постачальнику	371	311	37750,00
1.2. Оприбутковані отримані від постачальника у рахунок попередньої оплати матеріали	201	631	37750,00
1.3. Виконаний залік заборгованостей	631	371	37750,00
2. Придбання матеріалів на умовах оплати із відстрочкою платежу			
2.1. Оприбутковані отримані від постачальника в рахунок майбутньої оплати матеріали	201	631	41550,00
2.2. З поточного рахунку перераховано постачальнику за отримані матеріали	631	311	41550,00

Витрати основної діяльності, що включають забезпечення функціонування медичного центру та надання медичних послуг, а також витрати на технічне обслуговування медичного обладнання, відображаються на рахунку 23 «Виробництво». Аналітичним критерієм обліку на цьому рахунку є тип витрат за елементами, тобто матеріальні витрати, витрати на оплату праці, на єдиний соціальний внесок, амортизацію та інші. Водночас в обліковій системі відсутня деталізація витрат на надання медичних послуг ЦКТ «Преміум» окремо від витрат на технічне обслуговування медичного обладнання, а також відсутня диференціація витрат за видами медичних процедур.

Слід зауважити, що амортизація медичного обладнання відноситься до витрат надання послуг і відображається за дебетом рахунку 23 «Виробництво». Водночас витрати на знос та утримання приміщень ЦКТ «Преміум» (окрім витрат на електропостачання) відносяться до адміністративних витрат, хоча адміністративні працівники використовують невеликий кабінет, а більшість приміщень займають медичні та допоміжні служби.

Синтетичний облік витрат на надання медичних та технічних послуг у практиці ТЗОВ «ЕВК» організовано за принципом обліку прямих витрат. Деталізовані дані з цього обліку наведено в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Синтетичний облік прямих витрат на надання медичних та технічних послуг у ТЗОВ «ЕВК»

Зміст господарських операцій	Бухгалтерська проводка	
	Дт	Кт
1. Передані зі складу витратні матеріали для надання медичних послуг та послуг із технічного обслуговування медичного обладнання	23	201
2. Нарахована заробітна плата лікарям та іншому медичному персоналу	23	661
3. Нарахована заробітна плата інженерам, що здійснюють технічне обслуговування медичного обладнання, у тому числі для сторонніх замовників	23	661
4. Нарахований єдиний соціальний внесок на заробітну плату медичних та технічних співробітників:		
4.1. за ставкою 22,0 %	23	651.1
4.2. за ставкою 8,41 %	23	651.2
5. Нарахована винагорода фізичній особі за цивільно-правовим договором за надання медичних послуг	23	685
6. Нарахований єдиний соціальний внесок на винагороду за надання медичних послуг	23	651
7. Нарахований знос медичного обладнання	23	131
8. Нарахований знос інших необоротних матеріальних активів, що застосовуються для надання медичних послуг	23	132
9. Передані до експлуатації малоцінні швидкозношувані предмети, що застосовуються для надання медичних послуг	23	22
10. Прийнятий до сплати рахунок і акт за електропостачання приміщення ЦКТ «Преміум»	23	631
11. В кінці місяця визнані витрати на надання медичних та технічних послуг визнаються собівартістю реалізованих послуг	903	23

Доходи від надання медичних послуг визнаються безпосередньо після завершення пацієнтом процедури комп'ютерної томографії та оформлення відповідної медичної документації. Пацієнт засвідчує факт надання послуги підписом на первинному документі, на підставі якого в обліку фіксується дохід від реалізації відповідної послуги.

У разі, коли пацієнт сплачує за надану медичну послугу готівкою або безготівково через платіжний термінал, облік окремих розрахунків із замовником не ведеться, а дохід від реалізації послуг визнається одразу. Для готівкової оплати формуються бухгалтерські проводки:

Дт 301 «Готівка в національній валюті»

Кт 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг»

При безготівковій оплаті через платіжний термінал проводка виглядає так:

Дт 333 «Грошові кошти в дорозі в національній валюті»

Кт 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг»

У випадках, коли оплату за пацієнта здійснює третя особа (роботодавець, благодійна організація), відповідні розрахунки відображаються на субрахунку 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями» з аналітичним розрізом. Дохід у цьому випадку також визнається за фактом надання послуг та відображається проводкою:

Дт 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»

Кт 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг»

Надання послуг із технічного обслуговування медичного обладнання для інших медичних центрів здійснюється на підставі укладених договорів. Здебільшого договори передбачають попередню оплату, проте постійним замовникам може надаватися відстрочка платежу. Бухгалтер оформлює рахунок для отримання передоплати.

Факт виконання послуги фіксується підписаним актом наданих послуг, що підтверджує прийняття результатів замовником. Після цього в обліку визнається дохід від реалізації послуги на підставі принципу нарахування.

Крім того, важливо підкреслити, що на підприємстві ведеться аналітичний облік за кожним замовником окремо, що дозволяє контролювати строки виконання зобов'язань і наявність заборгованості за кожним договором.

Синтетичні записи на субрахунку 681 фіксують загальну суму отриманих авансів, тоді як аналітичний облік дає змогу відслідковувати рух коштів за конкретними замовниками та договорами, що забезпечує точність формування фінансової звітності та оперативний контроль за виконанням договірних зобов'язань.

Таким чином, використання субрахунку 681 у поєднанні з аналітичним обліком дозволяє підприємству ефективно вести розрахунки із замовниками за послуги технічного обслуговування медичного обладнання та своєчасно відображати у фінансовій звітності стан авансових платежів.

Таблиця 2.8

Синтетичний облік розрахунків із замовниками послуг з технічного обслуговування медичного обладнання ТОВ «ЄВРО СЕРВІС УКРАЇНА»

Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	Дт	Кт	
1. Надання послуг на умовах попередньої оплати			
1.1. На поточний рахунок отримана попередня оплата від замовника в оплату послуг щодо технічного обслуговування медичного обладнання	311	681	25500,00
1.2. На підставі акта наданих послуг врахований борг замовника та дохід від реалізації послуг	361	703	25500,00
1.3. Виконаний залік заборгованостей	681	361	25500,00
Надання послуг на умовах оплати із відстрочкою платежу			
2.1. На підставі акта наданих послуг врахований борг замовника та дохід від реалізації послуг	361	703	28500,00
2.2. На поточний рахунок отримані від замовника кошти за надані послуги	311	361	28500,00

Окрім витрат на медичні послуги та технічне обслуговування обладнання, у діяльності ТЗОВ «ЄВК» існують адміністративні витрати, пов'язані з управлінням та обслуговуванням підприємства. Їх відображення в обліку здійснюється на підставі первинних документів — актів списання матеріалів, малоцінних швидкозношуваних предметів, актів підрядників, банківських виписок, а також внутрішніх розрахунків бухгалтера. Протягом місяця витрати систематизуються за дебетом рахунку 92 «Адміністративні витрати» та за підсумками місяця списуються на дебет рахунку 79 «Фінансові результати».

Синтетичний облік адміністративних витрат у ТЗОВ «ЄВК» організований за рахунком 92 «Адміністративні витрати». У таблиці 2.9 систематизовано основні види адміністративних витрат підприємства, включаючи витрати на матеріали, послуги сторонніх організацій, оплату праці адміністративного персоналу та інші пов'язані з управлінням та

обслуговуванням підприємства витрати. Облік ведеться синтетично, а за підсумками місяця витрати списуються на дебет рахунку 79 «Фінансові результати».

Таблиця 2.9

Облік адміністративних витрат у синтетичному розрізі

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дт	Кт
1. Нарахована заробітна плата та інші виплати за рахунок роботодавця адміністративним працівникам підприємства	92	661
2. Нарахований єдиний соціальний внесок на заробітну плату та інші виплати адміністративним працівникам	92	651
3. Нарахований знос приміщення та основних засобів адміністративного призначення	92	131
4. Нарахований знос інших необоротні матеріальних активів адміністративного призначення	92	132
5. Відображено використання на адміністративні потреби канцелярських товарів та інших витратних матеріалів	92	201
6. Передані до експлуатації малоцінні швидкозношувані предмети адміністративного призначення	92	22
7. Прийняті до сплати рахунки та акти підрядників за надані комунальні послуги та інші адміністративні послуги	92	685
8. Відображене списання з поточних рахунків плати за розрахунково-касове обслуговування	92	311
9. Долучені до витрат поточного періоду витрати, пов'язані із користуванням електронними цифровими підписами і комп'ютерними програмами адміністративного призначення	92	39
10. Відображене визнання зобов'язань з єдиного податку за ставкою 5 %	92	641.3
11. В кінці місяця враховані адміністративні витрати списані на рахунок фінансових результатів	79	92

В обліковій практиці ТЗОВ «ЕВК» до складу адміністративних витрат включаються також нараховані зобов'язання з єдиного податку відповідно до норм податкового законодавства. Нарахування таких сум відображається в обліку підприємства за підсумками кожного податкового (звітного) кварталу.

Підсумком ведення обліку доходів та витрат є визначення фінансового результату діяльності підприємства. Цей процес передбачає систематизацію доходів та витрат на синтетичному рахунку 79 «Фінансові результати». Суми доходів, враховані за рахунками 7 класу, переносяться до кредиту рахунку 79, а суми витрат за рахунками 9 класу – до дебету. Фінансовий результат

визначається шляхом порівняння оборотів рахунку: у разі перевищення кредитового обороту над дебетовим визнається прибуток, тоді як перевищення дебетового обороту над кредитовим свідчить про понесені збитки.

Платники податку на прибуток зазвичай відображають на дебеті рахунку 79 «Фінансові результати» втрати, пов'язані з нарахуванням зобов'язань із податку на прибуток. Однак ТЗОВ «ЕВК» застосовує спрощену систему оподаткування та є платником єдиного податку за ставкою 5 %, що звільняє підприємство від нарахування та сплати податку на прибуток. Унаслідок цього попереднє сальдо на рахунку 79 формується як чистий прибуток, який переноситься на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)».

Діяльність підприємства є прибутковою. Отриманий прибуток частково спрямовується на нарахування та виплату дивідендів власнику, тоді як більша його частина використовується для фінансування розвитку підприємства, зокрема для придбання нового медичного обладнання.

2.2. Формування податкових зобов'язань та звітність з єдиного податку

Основним елементом податкового навантаження на діяльність ТЗОВ «ЕВК» є формування зобов'язань та сплата єдиного податку. Підприємство застосовує спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, яка передбачена чинним податковим законодавством як добровільна альтернатива для суб'єктів малого бізнесу, що відповідають встановленим критеріям. Нормативною базою для застосування цієї системи є Глава 1 Розділу XIV «Спрощена система оподаткування, обліку та звітності» Податкового кодексу України.

Отже, ТЗОВ «ЕВК» застосовує спрощену систему оподаткування як платник єдиного податку третьої групи зі ставкою 5 %. Такий режим звільняє підприємство від обов'язку сплачувати податок на прибуток, податок на додану вартість, а також податок на майно у частині земельного податку, оскільки

земельна ділянка та приміщення належать підприємству і використовуються для ведення господарської діяльності без здачі в оренду.

Для збереження статусу платника єдиного податку ТЗОВ «ЕВК» повинно дотримуватися обмежень щодо річного доходу. Згідно з п. 291.4 ПКУ, платниками єдиного податку третьої групи можуть бути юридичні особи будь-якої організаційно-правової форми, якщо їхній дохід за календарний рік не перевищує 1167 мінімальних заробітних плат, встановлених на 1 січня податкового року. На 1 січня 2024 року мінімальна заробітна плата становила 7100 грн, що визначало граничний річний дохід у 8 285 700 грн. За даними податкової декларації з єдиного податку за 2024 рік дохід підприємства склав 7 101 370 грн, що дозволяє йому зберегти статус платника єдиного податку у 2025 році. На 1 січня 2025 року мінімальна заробітна плата встановлена на рівні 8000 грн, а граничний річний дохід для платників єдиного податку третьої групи зростає до 9 336 000 грн. Крім дотримання ліміту доходу, платникам єдиного податку слід враховувати й інші обмеження, передбачені податковим законодавством.

Відповідно до п. 291.6 ПКУ, «платники єдиного податку першої–третьої груп зобов'язані здійснювати розрахунки за відвантажені товари, виконані роботи чи надані послуги виключно в грошовій формі – готівковій або безготівковій (у тому числі з використанням електронних грошей)» [46]. Це означає, що для таких платників забороняються бартерні розрахунки та будь-які форми взаємозаліку заборгованості з покупцями, замовниками або іншими контрагентами. ТЗОВ «ЕВК» дотримується цієї вимоги: замовники розраховуються за надані послуги готівкою, платіжними картками або через платіжні додатки за допомогою терміналу, а також безготівковим шляхом на поточні рахунки підприємства.

Крім того, платникам єдиного податку слід враховувати перелік видів діяльності, зазначений у п. 291.5 ПКУ, за здійснення яких суб'єкт господарювання не може бути платником єдиного податку першої–третьої груп. Види діяльності ТЗОВ «ЕВК» – надання медичних послуг комп'ютерної

томографії та технічне обслуговування медичного обладнання – до цього переліку не входять.

Ключовим аспектом оподаткування платника єдиного податку є визначення його зобов'язань із цього податку. Основним етапом у цьому процесі є розрахунок доходу платника за відповідний податковий (звітний) період, який для платників третьої групи визначено як календарний квартал.

Відповідно до п. 292.1 ПКУ, «доходом платника єдиного податку є ... для юридичної особи – будь-який дохід, включно з доходом представництв, філій та відділень, отриманий протягом податкового (звітного) періоду в грошовій формі (готівковій та/або безготівковій), матеріальній або нематеріальній формі» [46]. Додатково п. 292.3 ПКУ передбачає, що «до доходу платника єдиного податку включається вартість безоплатно отриманих протягом звітного періоду товарів, робіт чи послуг» [46].

Що стосується включення до доходу кредиторської заборгованості, термін позовної давності щодо якої минув, така норма застосовується лише для платників єдиного податку третьої групи, які одночасно є платниками ПДВ, тобто сплачують єдиний податок за ставкою 3 %.

Слід підкреслити, що для платників єдиного податку визначення доходу здійснюється за касовим методом, тобто дохід визнається лише в момент фактичного надходження коштів від покупців чи замовників за товари, продукцію, роботи або послуги. Положення п. 292.6 ПКУ встановлює, що «датою отримання доходу платника єдиного податку є дата надходження коштів у грошовій формі (готівковій або безготівковій) або дата підписання акта приймання-передачі безоплатно отриманих товарів, робіт чи послуг» [46].

Отже, відвантаження продукції або надання послуг самі по собі не формують дохід. Дохід враховується лише у момент фактичного отримання коштів – готівкою або на рахунки в банку – як оплата за вже відвантажені товари, виконані роботи або надані послуги, включаючи випадки попередньої оплати.

Додатково слід підкреслити, що платники єдиного податку третьої групи зобов'язані вести податковий облік доходів відповідно до принципу касового методу. Це означає, що дохід визнається не на момент виконання робіт, надання послуг чи відвантаження товарів, а на момент фактичного надходження грошових коштів у готівковій або безготівковій формі, включаючи попередню оплату. Такий порядок, передбачений п. 292.6 ПКУ, забезпечує прямий зв'язок між реальним рухом коштів та податковими зобов'язаннями підприємства, що дозволяє уникнути розбіжностей між обліковими та фіскальними показниками доходу.

Це положення також визначає, що будь-які операції з відвантаження продукції або надання послуг, якщо кошти за них ще не надійшли, не формують податковий дохід. Таким чином, нарахування доходу у платника єдиного податку третьої групи безпосередньо залежить від фактичного фінансового надходження, що підкреслює характер єдиного податку як податку на оборот, а не на прибуток.

Так, відповідно до п. 292.11 ПКУ, платник єдиного податку третьої групи не визнає доходом низку окремих операцій, що не пов'язані з надходженням коштів від продажу товарів, робіт чи послуг. До таких операцій належать:

- повернення сум попередньої оплати від постачальників або підрядників;
- внески власників, засновників або учасників до статутного капіталу підприємства;
- суми отриманих кредитів, позик, що підлягають поверненню;
- отримана фінансова допомога, надана на умовах повернення, яка має бути повернена протягом 12 календарних місяців з дати її отримання.

Таким чином, податковий облік доходів платника єдиного податку виключає ці суми, оскільки вони не є фактичним доходом підприємства, отриманим у результаті господарської діяльності, а лише формують фінансові ресурси тимчасового характеру або капітальні надходження. Це дозволяє

уникнути завищення податкових зобов'язань та зберегти коректне визначення об'єкта оподаткування.

Таким чином, для платника єдиного податку ТЗОВ «ЕВК» дохід за кожний звітний період формується як сукупність фактично отриманих грошових коштів від основної діяльності та інших операційних надходжень, з урахуванням коригувань на повернення попередньої оплати та інших винятків, передбачених податковим законодавством.

З урахуванням зазначеного, структура доходу підприємства включає:

1. Готівкові надходження від пацієнтів за надані медичні послуги;
2. Безготівкові надходження через еквайринг (платіжні картки та застосунки) за медичні послуги;
3. Попередня оплата від замовників на поточні рахунки за медичні послуги та технічне обслуговування медичного обладнання;
4. Оплата замовників за вже надані послуги на поточні рахунки підприємства;
5. Віднімання поверненої раніше попередньої оплати замовникам (зменшує дохід у відповідних періодах);
6. Дохід від реалізації основних засобів, що перебували в експлуатації (за мінусом залишкової вартості, якщо об'єкт експлуатувався понад 12 календарних місяців);
7. Доходи у вигляді відсотків за депозитами банку, наявні у випадках розміщення коштів підприємства.

Таке систематизоване визначення доходу дозволяє забезпечити правильний розрахунок єдиного податку та дотримання касового методу обліку доходів, який передбачений для платників третьої групи. Це також забезпечує прозорість обліку та можливість коректного податкового планування.

Таким чином, застосування розробленої робочої таблиці дозволяє ТЗОВ «ЕВК» автоматизувати та стандартизувати процес визначення доходу платника єдиного податку, забезпечити правильний розрахунок податкових зобов'язань і уникнути типових помилок при обліку надходжень.

Підсумковим етапом у сфері оподаткування є складання та подання податкової звітності з єдиного податку. Відповідно до пп. 294.1 ПКУ, податковим (звітним) періодом для платників єдиного податку третьої групи є календарний квартал. Це означає, що податкова звітність подається щокварталу протягом 40 календарних днів після закінчення кожного звітного періоду, що забезпечує своєчасне виконання податкових зобов'язань підприємством.

Таблиця 3.1

Робоча таблиця визначення доходу платника єдиного податку та зобов'язань з єдиного податку

Складові доходу платника єдиного податку та рекомендації щодо визначення	Сума, грн., коп.
1	2
1.1. Суми, отримані готівкою від пацієнтів за надані медичні послуги (визначається як загальна сума за кореспонденцією рахунків Дт 301 Кт 703 за звітний період)	
1.2. Суми, отримані за схемою еквайрінгу в наслідок розрахунку пацієнтів за допомогою платіжних карток і застосунків за надані медичні послуги (визначається як загальна сума за кореспонденцією рахунків Дт 311 Кт 333 за звітний період)	
1.3. Суми отриманої попередньої оплати від замовників на поточні рахунки за медичні послуги та послуги із технічного обслуговування медичного обладнання (визначається як загальна сума за кореспонденцією рахунків Дт 311 Кт 681 за звітний період)	
1.4. суми отримані від замовників на поточні рахунки за вже надані медичні послуги та послуги із технічного обслуговування медичного обладнання (визначається як загальна сума за кореспонденцією рахунків Дт 311 Кт 361 за звітний період)	
1.5. Суми повернення замовникам раніше отриманої попередньої оплати (за наявності; <i>віднімаються від доходу платника єдиного податку;</i> визначається як загальна сума за кореспонденцією рахунків Дт 681 Кт 311 за звітний період)	
1.6. Суми доходу від реалізації основних засобів, що раніше перебували в експлуатації (за наявності; дохід визначається за мінусом залишкової вартості, якщо об'єкт експлуатувався мінімум 12 календарних місяців)	
1.7. Суми доходу, отриманого у якості відсотків за розміщення коштів підприємства на депозитному рахунку банку (за наявності; визначається за кореспонденцією рахунків Дт 311 Кт 373)	

1.8. Інші складові доходу платника єдиного податку (за наявності)	
2. Разом дохід платника єдиного податку за податковий (звітний) період (сума рядків з 1.1. по 1.8)	
3. Зобов'язання з єдиного податку за податковий (звітний) період (рядок 2 × 5 %)	

Форма податкової звітності з єдиного податку для платників третьої групи – юридичних осіб – передбачає складання Податкової декларації платника єдиного податку третьої групи (юридичної особи), затвердженої Наказом Міністерства фінансів України від 19.06.2015 р. № 578.

Декларація складається з чотирьох розділів:

1. Розділ I. Загальні відомості – містить основну інформацію про платника та період звітності.
2. Розділ II. Дохід, що підлягає оподаткуванню – відображає доходи платника, включаючи:
 - у рядку 1 – дохід за ставкою єдиного податку 3 % або 5 %;
 - у рядку 2 – дохід, що перевищує граничний обсяг доходу (1167 мінімальних заробітних плат на 1 січня звітного року);
 - у рядку 3 – дохід, отриманий не в грошовій формі (порушення пп. 291.6 ПКУ);
 - у рядку 4 – дохід від видів діяльності, не дозволених для спрощеної системи (оподатковується подвійною ставкою 6 % або 10 %, у практиці ТЗОВ «ЕВК» такі випадки відсутні).
 - у рядку 5 – загальна сума доходу платника (сума рядків 1–4).
3. Розділ III. Розрахунок податкових зобов'язань з єдиного податку – включає:
 - рядок 6 – сума нарахованого єдиного податку за основною ставкою;
 - рядок 7 – сума нарахованого податку за подвійною ставкою у разі порушень;
 - рядок 8 – загальна сума нарахованого єдиного податку (сума рядків 6 та 7).

4. Розділ IV. Визначення податкових зобов'язань у зв'язку з виправленням самостійно виявлених помилок – застосовується у разі коригування раніше поданої декларації.

Для ТЗОВ «ЕВК» заповнюються лише рядки 1, 5, 6 та 8, оскільки підприємство дотримується правил спрощеної системи оподаткування і не має доходів, що підлягають оподаткуванню за подвійною ставкою або отримані не в грошовій формі.

Варто звернути увагу, що Податкова декларація платника єдиного податку формується щокварталу, але об'єднано за звітні періоди, а не окремо за кожен календарний квартал. Звітування здійснюється за періоди: I квартал, I півріччя, три квартали, рік.

У рядку 8 декларації зазначається загальна сума єдиного податку, визнана як податкове зобов'язання за відповідний звітний період.

Для визначення податку до сплати застосовується механізм коригування:

- Рядок 9 – зазначається сума єдиного податку, нарахована за попередній звітний період (наприклад, для I півріччя попереднім періодом є I квартал);
- Рядок 10 – відображається сума єдиного податку до сплати за поточний податковий (звітний) квартал.

Таким чином забезпечується поетапне відображення податкових зобов'язань протягом року та правильний розрахунок податку до сплати за кожний звітний період.

У підсумку Податкова декларація платника єдиного податку містить такі обов'язкові реквізити:

- дату подання;
- підписи керівника підприємства та головного бухгалтера або особи, відповідальної за ведення бухгалтерського обліку.

У ТЗОВ «ЕВК» складання декларації та іншої податкової звітності здійснює штатний бухгалтер. Подання декларації проводиться до ГУ ДПС у

Закарпатській області, Рахівське управління через електронні канали зв'язку із використанням програмного продукту «М.Е.Дос».

Звітність подається у встановлені терміни, і в практиці підприємства випадків несвоєчасного подання не зафіксовано.

В обліковій практиці ТЗОВ «ЕВК» визнання зобов'язання з єдиного податку до сплати відображається як адміністративний витратний елемент за допомогою бухгалтерської проводки:

Дт 92 «Адміністративні витрати»

Кт 641.3 «Розрахунки з бюджетом за єдиним податком»

Підприємство як платник єдиного податку третьої групи має сплатити задекларовану суму до бюджету протягом 50 календарних днів після закінчення звітного кварталу.

Процедура сплати:

1. Платіж ініціюється через платіжну інструкцію, подану до банку у встановлені терміни.

2. На підставі виписки банку про виконання платежу погашення податкових зобов'язань відображається бухгалтерською проводкою:

Дт 641.3 «Розрахунки з бюджетом за єдиним податком»

Кт 311 «Поточні рахунки в національній валюті»

Цей механізм забезпечує своєчасне відображення та погашення податкових зобов'язань підприємства.

2.3 Оподаткування доходів фізичних осіб, що виплачуються підприємством

Важливим елементом податкової системи більшості підприємств є оподаткування доходів, що виплачуються фізичним особам. Це стосується як доходів, нарахованих найманим працівникам у межах трудових відносин, так і інших видів доходів – винагород за цивільно-правовими договорами, орендних платежів, дивідендів тощо. Такі виплати підлягають оподаткуванню податком

на доходи фізичних осіб та військовим збором, а на зарплатні виплати та винагороди за цивільно-правовими договорами також нараховується єдиний внесок на обов'язкове державне соціальне страхування.

Особливу увагу у практиці ТЗОВ «ЕВК» заслуговує оподаткування заробітної плати та інших виплат найманим працівникам, що виникають у межах трудових відносин.

Єдиний соціальний внесок (ЄСВ) нараховується на заробітну плату та інші виплати, пов'язані з трудовими відносинами, відповідно до Закону України від 08.07.2010 № 2464-VI «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування». ЄСВ є нарахуванням на заробітну плату, тобто сплачується роботодавцем за власний рахунок і визнається його витратами.

Основна ставка ЄСВ становить 22 %, винятком є пільгова ставка 8,41 %, за якою нараховується внесок на заробітну плату працівників із інвалідністю, а також спеціальні пільгові ставки для підприємств всеукраїнських організацій інвалідів, зокрема УТОГ та УТОС. У практиці ТЗОВ «ЕВК» застосовується як основна ставка 22 %, так і пільгова ставка 8,41 %, оскільки серед працівників підприємства є особи з інвалідністю.

Єдиним соціальним внеском оподатковуються всі виплати, пов'язані з оплатою праці, зокрема премії, доплати, оплата відпусток, а також допомога з тимчасової непрацездатності, включно з оплатою відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами. Водночас деякі види виплат не підлягають оподаткуванню ЄСВ, наприклад, вихідна допомога при звільненні (при цьому заробітна плата та компенсація за невикористану відпустку оподатковуються).

Окрему увагу слід приділити специфічним випадкам визначення бази нарахування єдиного соціального внеску.

У випадках, коли база нарахування єдиного соціального внеску за заробітною платою основних працівників нижча за встановлений розмір мінімальної заробітної плати, нарахування ЄСВ здійснюється виходячи з мінімальної зарплати. Це правило застосовується лише до доходів за основним

місцем роботи і не стосується доходів сумісників, погодинних працівників та виплат за цивільно-правовими договорами — для цих категорій ЄСВ нараховується від фактично нарахованої суми. Крім того, правило не поширюється на працівників із інвалідністю або на випадки, коли заробітна плата менша за мінімальну через прийом або звільнення працівника в середині місяця.

Оподаткування трудових доходів найманих працівників також включає утримання податку на доходи фізичних осіб та військового збору. Ці платежі сплачуються коштом працівника, але обов'язок правильного розрахунку, утримання та своєчасного перерахування до бюджету покладається на роботодавця. Через це «брудна» заробітна плата, яка враховує всі нарахування, завжди перевищує «чисту» зарплату, яку працівник отримує на руки.

Порядок розрахунку, утримання та перерахування податку на доходи фізичних осіб і військового збору регламентується Податковим кодексом України. Стягнення ПДФО здійснюється відповідно до положень розділу IV ПКУ, а ставка податку на доходи фізичних осіб, яка застосовується до заробітної плати, становить 18 %.

Об'єктом оподаткування у разі зарплатних доходів є нарахована заробітна плата та інші виплати працівникам, включаючи допомогу з тимчасової непрацездатності, за винятком допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами.

Оподаткування доходів у вигляді заробітної плати податком на доходи фізичних осіб передбачає надання найманим працівникам податкової соціальної пільги за дотримання певних умов. Сума такої пільги зменшує розмір оподаткованого доходу при розрахунку ПДФО.

Розмір податкової соціальної пільги встановлюється п. 169.1 Податкового кодексу України та залежить від прожиткового мінімуму для працездатної особи, встановленого на 1 січня звітного року. ПКУ передбачає такі пільги:

- 100 % пільги відповідно до п. 169.1.1 (у 2024 році – 1514 грн);
- 150 % пільги відповідно до п. 169.1.3 (у 2024 році – 2271 грн);

- 200 % пільги відповідно до п. 169.1.4 (у 2024 році – 3028 грн).

Згідно з пп. 169.4.1 ПКУ, працівник має право скористатися податковою соціальною пільгою, якщо його загальний місячний дохід у вигляді заробітної плати не перевищує розмір місячного прожиткового мінімуму для працездатної особи на 1 січня звітного податкового року, помноженого на 1,4 та округленого до найближчих 10 гривень (у 2024 році – 4240 грн).

Винятком є випадки, передбачені абзацом другим пп. 169.4.1 ПКУ, коли пільга надається відповідно до пп. 169.1.2, 169.1.3 а та б, тобто батькам, які виховують двох і більше дітей до 18 років, одиноким батькам, а також батькам дітей з інвалідністю. У таких випадках граничний дохід для застосування пільги визначається для одного з батьків пропорційно кількості дітей, а для іншого – на загальних підставах.

Саме такі категорії працівників ТЗОВ «ЕВК» регулярно користуються податковою соціальною пільгою, оскільки у випадках нарахування навіть мінімальної заробітної плати інші працівники фактично не мають можливості застосувати цю пільгу.

Прикладом є одна з працівниць підприємства, яка є матір'ю трьох дітей віком до 18 років. Її чоловік є фізичною особою-підприємцем, тому заробітної плати не отримує та податковою соціальною пільгою не користується.

Працівникам із дітьми податкова соціальна пільга надається у розмірі 100 % на кожну дитину (1514,00 грн. × 3 = 4542,00 грн.), за умови, що заробітна плата не перевищує 12720,00 грн. (4240,00 грн. × 3).

Наприклад, якщо заробітна плата працівниці за листопад 2024 року становить 12150,00 грн., податок на доходи фізичних осіб обчислюється за формулою:

$$(12150,00 - 4542,00) \times 18\% = 1369,44 \text{ грн.}$$

Суми утриманого податку на доходи фізичних осіб відображаються в розрахунковій відомості за окремими елементами аналітичного обліку. На рівні синтетичного обліку загальна сума податку відображається бухгалтерською проводкою:

Дт 661 «Розрахунки за заробітною платою»

Кт 641.1 «Розрахунки за податком на доходи фізичних осіб».

Окрім податку на доходи фізичних осіб, із заробітної плати найманих працівників також утримується військовий збір за ставкою 5 % (до грудня 2024 року ставка становила 1,5 %).

Суми утриманого військового збору відображаються в розрахунковій відомості, а на синтетичному рівні загальна сума утриманого збору відображається бухгалтерською проводкою:

Дт 661 «Розрахунки за заробітною платою»

Кт 642 «Розрахунки за військовим збором».

У практиці ТЗОВ «ЕВК» окрім зарплати іноді надаються виплати лікарям за цивільно-правовими договорами за консультаційні послуги в ЦТК «Преміум». Такі винагороди виплачуються фізичним особам, які не мають статусу підприємців, тому на них нараховується єдиний соціальний внесок, а також утримуються податок на доходи фізичних осіб і військовий збір. Деталізовані розрахунки та бухгалтерське відображення цих операцій представлені у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Оподаткування та облікове відображення нарахування і виплати винагороди за цивільно-правовим договором у ТЗОВ «ЕВК»

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	Дт	Кт	
1	2	3	4
1. Нарахована винагорода за цивільно-правовим договором лікарю за консультацію для надання медичних послуг (за листопад 2024 року)	23	685	1200,00
2. Нарахований єдиний соціальний внесок на винагороду за цивільно-правовим договором 1200,00 грн. × 22,0 %	23	651	264,00
3. Утриманий із винагороди за цивільно-правовим договором податок на доходи фізичних осіб 1200,00 × 18,0 %	685	641.1	216,00
4. Утриманий із винагороди за цивільно-правовим договором військовий збір 1200,00 × 1,5 %	685	642	18,00

5. З поточного рахунку підприємства сплачені податки та збори:			
5.1. Єдиний соціальний внесок	651	311	264,00
5.2. Податок на доходи фізичних осіб	641.1	311	216,00
5.3. Військовий збір	642	311	18,00
6. З поточного рахунку на картковий рахунок фізичної особи перерахована винагорода за цивільно-правовим договором 1200,00 – 216,00 – 18,00	685	311	966,00

У господарській практиці ТЗОВ «ЕВК» також мали місце випадки нарахування та виплати доходів фізичним особам у вигляді орендної плати за користування майном на підставі укладених договорів оренди.

Аналізуючи практику оподаткування таких доходів, слід зазначити, що орендна плата не підлягає обкладенню єдиним соціальним внеском, проте є об'єктом оподаткування податком на доходи фізичних осіб та військовим збором у випадку, якщо доходи нараховуються і виплачуються фізичній особі, яка не є самостійним платником податків (фізичною особою – підприємцем).

Відповідні розрахунки операції, її оподаткування та відображення в обліку наведено в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Оподаткування та облікове відображення нарахування та виплати орендної плати фізичним особам у ТЗОВ «ЕВК»

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	Дт	Кт	
1	2	3	4
1. Нарахована орендна плата фізичній особі за оренду автомобіля (за квітень 2024 року)	92	685	2000,00
2. Утриманий із нарахованої орендної плати податок на доходи фізичних осіб $1200,00 \times 18,0\%$	685	641.1	360,00
3. Утриманий із нарахованої орендної плати військовий збір $1200,00 \times 1,5\%$	685	642	30,00

4. З поточного рахунку підприємства сплачені податки та збори:			
4.1. Податок на доходи фізичних осіб	641.1	311	360,00
4.2. Військовий збір	642	311	30,00
5. З поточного рахунку на картковий рахунок фізичної особи перерахована орендна плата за орендо автомобіля 2000,00 – 360,00 – 30,00	685	311	1610,00

Наступним прикладом виплати доходів фізичним особам у практиці ТЗОВ «ЕВК» є нарахування дивідендів власнику підприємства. Такі доходи не підлягають оподаткуванню єдиним соціальним внеском, проте підлягають оподаткуванню податком на доходи фізичних осіб та військовим збором, які утримуються із сум дивідендів і відповідно зменшують суму виплати власнику. Важливо зазначити, що відповідно до пп. 167.5.4 ПКУ для оподаткування дивідендів застосовується спеціальна ставка податку на доходи фізичних осіб у розмірі 9 %, оскільки ТЗОВ «ЕВК» є платником єдиного податку та не сплачує податок на прибуток. Військовий збір нараховується за ставкою 5 % (до грудня 2024 року – 1,5 %) і також утримується із нарахованих дивідендів.

Підсумковим етапом оподаткування доходів, що виплачуються фізичним особам, є складання та подання відповідної податкової звітності. Мова йде про Податковий розрахунок сум нарахованого та сплаченого доходу на користь фізичних осіб, сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного соціального внеску. Форма та порядок подання цієї звітності регламентовані Наказом Міністерства фінансів України від 13.01.2015 р. № 4 [53]. У 2024 році звітність подавалася щоквартально, а починаючи з 1 січня 2025 року запроваджується аналогічна щомісячна форма подання.

У 2024 році, за умови застосування квартального звітного періоду, податковий розрахунок подавався щокварталу протягом 40 календарних днів після закінчення звітного кварталу. Звітність містить детальну інформацію щодо оподаткування доходів, що нараховуються та виплачуються фізичним особам. Зокрема, у ній систематизовані дані про суми зобов'язань з єдиного соціального внеску за окремі місяці кварталу, інформація персоніфікованого

обліку щодо доходів, на які нараховується ЄСВ (додатки 1 за кожен місяць кварталу), а також суми доходів, нарахованих та виплачених фізичним особам, і відповідні суми податку на доходи фізичних осіб та військового збору (додатки 4ДФ за кожен місяць кварталу). Задекларовані дані персоніфікованого обліку формують спеціальну базу даних Пенсійного фонду України, яка використовується, зокрема, для призначення пенсій громадянам.

Відповідний податковий розрахунок, як і інші форми податкової звітності підприємства, готується штатним бухгалтером ТЗОВ «ЕВК» та подається до органів Державної податкової служби за місцем обліку через електронні канали зв'язку із використанням програмного забезпечення «М.Е.doc». Звітність подається у встановлені податковим законодавством строки, і у практиці підприємства випадків несвоєчасного подання не зафіксовано.

Висновки до розділу 2

Аналіз стану нематеріальних активів ТЗОВ «ЕВК» за період 2022–2024 років показав суттєві коливання їх первісної та залишкової вартості. У 2023 році спостерігалось значне скорочення активів, що ймовірно пов'язано з переоцінкою або списанням частини ресурсів, тоді як у 2024 році відбулося їх відновлення та збільшення вартості, що свідчить про активізацію інвестиційної політики та підвищення ефективності використання нематеріальних ресурсів. Коефіцієнт придатності активів також покращився, підтверджуючи їх технічний стан і придатність до експлуатації.

Стан основних засобів демонструє стабільне покращення матеріально-технічної бази підприємства. Первісна вартість активів зростала протягом трьох років, коефіцієнт зношення зменшувався, а коефіцієнт придатності — зростав, що свідчить про ефективну політику оновлення основних фондів та підвищення їх продуктивності. Аналіз ефективності використання основних засобів через показники фондівіддачі, фондомісткості, фондоозброєності та фондорентабельності засвідчив збереження високого рівня використання ресурсів, проте у 2024 році відбулося зниження прибутковості та чистого

доходу, що вказує на потребу оптимізації витрат та підвищення ефективності виробничих процесів.

Динаміка оборотних активів свідчить про збільшення ресурсної бази підприємства та покращення ліквідності: значне зростання запасів і грошових коштів у поєднанні зі скороченням дебіторської заборгованості підвищує фінансову стійкість. Водночас збільшення тривалості одного обороту та падіння коефіцієнта оборотності вказують на необхідність вдосконалення управління короткостроковими ресурсами для підвищення рентабельності.

Аналіз доходів і витрат підприємства показав зниження чистого доходу та чистого прибутку протягом 2022–2024 років, при цьому витрати на виробництво скорочувалися меншими темпами, ніж доходи. Це підкреслює необхідність підвищення ефективності господарської діяльності, оптимізації витрат і диверсифікації джерел доходів для стабілізації фінансового стану.

Щодо податкового обліку, ТЗОВ «ЕВК» застосовує спрощену систему оподаткування третьої групи зі ставкою 5 %, що звільняє підприємство від сплати податку на прибуток, ПДВ та земельного податку для власних об'єктів. Фактичний дохід у 2024 р. дозволяє зберегти статус платника єдиного податку у 2025 р. Доходи визначаються за касовим методом обліку, включають готівкові та безготівкові надходження за медичні послуги, попередню оплату, доходи від реалізації основних засобів та відсотки за депозитами, а розрахунок податку здійснюється за допомогою робочих таблиць із щоквартальною подачею податкової декларації.

Щодо доходів фізичних осіб, що виплачуються працівникам, підприємство нараховує ПДФО (18 %), військовий збір (5 %) та ЄСВ (22 %) з урахуванням пільгових ставок для працівників з інвалідністю. Виплати за цивільно-правовими договорами, орендні платежі та дивіденди оподатковуються відповідно до законодавства, податкова звітність формується і подається своєчасно через електронні канали («М.Е.Дос»), що забезпечує прозорість фінансових потоків та мінімізує ризики податкових порушень.

Загалом діяльність ТЗОВ «ЕВК» за 2022–2024 роки характеризується поступовим оновленням основних та нематеріальних активів, покращенням матеріально-технічної бази та ліквідності, проте спостерігається певне зниження прибутковості та ефективності використання ресурсів. Це свідчить про необхідність удосконалення внутрішньої політики управління активами, контролю витрат та оптимізації виробничих процесів для забезпечення стабільного розвитку підприємства в подальшому.

РОЗДІЛ 3 АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ

3.1 Методологія аналізу фінансового стану підприємства

Аналіз фінансового стану підприємства – це процес збору та обробки інформації, що допомагає менеджерам планувати роботу, контролювати виробничі процеси та прогнозувати майбутні тенденції розвитку організації.

Для зручності об'єкти фінансового аналізу можна розділити на дві групи:

1. Виробничі ресурси – усе, що забезпечує ефективну діяльність працівників та нормальне функціонування підприємства;
2. Господарські процеси та їх результати – сукупність процесів, які формують виробничу діяльність і впливають на фінансовий результат.

Основні цілі аналізу фінансового стану включають:

- надання корисної інформації для менеджерів;
- контроль і прогнозування фінансових показників;
- визначення оптимальних напрямів розвитку;
- прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Отже, результати аналізу фінансового стану допомагають не лише оцінити поточну діяльність підприємства, а й обрати ефективну стратегію та тактику розвитку в умовах конкуренції.

Рис.3.1. Алгоритм оцінки фінансового стану підприємства

Концептуальні основи методик аналізу фінансового стану наведені на рис 3.1. Як було зазначено раніше, кожна з розглянутих методик має свої переваги та недоліки, однак усі вони спрямовані на досягнення позитивних результатів і прогнозування перспектив розвитку підприємства.

Надійність взаємовідносин із суб'єктами господарювання визначається, перш за все, платоспроможністю підприємства. Проте наявності ресурсів недостатньо: необхідно вміти ними ефективно управляти та своєчасно запобігати негативним тенденціям, що можуть призвести до банкрутства. Саме ці питання мають бути пріоритетними у фінансовому аналізі.

На рисунку 3.2 узагальнено основні напрями аналізу фінансового стану підприємств. Враховуючи особливості застосування коефіцієнтного, комплексного, інтегрального та безбиткового методів аналізу, метою є отримання максимально обґрунтованих висновків щодо фінансових передумов неплатоспроможності та ризику банкрутства підприємства.

Рис.3.2 Схема оцінки фінансових передумов неплатоспроможності та можливого банкрутства підприємства

Найбільш трудомісткими методиками аналізу фінансового стану є коефіцієнтний, комплексний та інтегральний методи. Основним їхнім недоліком є відсутність стабільної системи нормативних або теоретично обґрунтованих значень, що ускладнює точну оцінку фінансового стану. У сучасних умовах господарювання особливо важливо визначати фактори, що впливають на фінансові результати, оскільки це дозволяє прогнозувати та формувати заходи щодо зміцнення фінансової стабільності підприємства.

Швидшими у застосуванні є беззбитковий та рівноважний методи. Проте ці методики не забезпечують повної оцінки ділової активності та конкурентоспроможності підприємства, обмежуючи можливості комплексного аналізу.

Отже, для оперативного аналізу доцільно застосовувати беззбитковий метод, тоді як для всебічної оцінки фінансового стану більш ефективними є коефіцієнтний або комплексний методи. Використання цих підходів дозволяє отримати як кількісну, так і якісну інформацію про фінансовий стан підприємства, що є корисною для широкого кола користувачів.

3.2 Оцінка фінансового стану підприємства ТзОВ «ЕВК»

Для проведення комплексної оцінки фінансового стану підприємства ТзОВ «ЕВК» доцільно розглянути основні показники бухгалтерської та фінансової звітності за 2017–2019 роки. Аналіз включає дослідження структури та динаміки активів і зобов'язань, доходів і витрат, а також коефіцієнтних показників фінансової стійкості, ліквідності та рентабельності.

Такий підхід дозволяє не лише оцінити поточний фінансовий стан підприємства, а й визначити фактори, що впливають на його платоспроможність, ефективність використання ресурсів та перспективи розвитку в майбутньому. Результати аналізу допоможуть сформулювати обґрунтовані управлінські рішення щодо зміцнення фінансової стабільності та підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Майно підприємства включає як основні, так і оборотні засоби, грошові кошти та інші цінності, вартість яких відображена у балансі підприємства. Воно перебуває у повному розпорядженні підприємства, оскільки належить йому на правах власності.

Основним узагальнюючим показником результатів фінансово-господарської діяльності є прибуток. Прибуток підприємства, отриманий в результаті господарської діяльності, після сплати всіх обов'язкових платежів до бюджету залишається у його повному розпорядженні і може бути використаний для подальшого розвитку та забезпечення фінансової стабільності.

Під фінансовим станом підприємства розуміють його здатність забезпечувати самофінансування, тобто покривати власними коштами поточні та перспективні потреби у розвитку. До цього поняття також входить підтримка належної платіжної дисципліни, яка забезпечує своєчасне виконання фінансових зобов'язань перед кредиторами, постачальниками та державою, а також збереження фінансової стійкості, що дозволяє запобігати ризикам банкрутства та забезпечувати стабільний розвиток підприємства в довгостроковій перспективі.

Таблиця 3.1.

Зміна активу підприємства

№	Показник	Рік			приріст			
		2022	2023	2024	абсолютний		відносний	
					2023-2022	2024-2023	2023/2022	2024/2023
1	Нематеріальні активи	4,1	10,2	16,4	6,1	6,2	2,488	1,608
2	Основні засоби	4864,5	4018,5	4105,6	-846	87,1	0,826	1,022
3	Довгострокові фінансові інвестиції	-	-	-	-	-	-	-
4	Інші необоротні активи	-	-	-	-	-	-	-
5	Запаси	1644,8	7327,7	10860,8	5682,9	3533,1	4,455	1,482
6	Дебіторська заборгованість	12362,3	9020,3	8183,1	-3342	-837,2	0,730	0,907
7	Гроші та їх еквіваленти	62,8	652,4	1037,6	589,6	385,2	10,389	1,590
8	Витрати майбутніх періодів	-	-	-	-	-	-	-
9	Інші оборотні активи	15,7	59,9	107,2	44,2	47,3	3,815	1,790
10	Баланс	18954,2	21089	24310,7	2134,8	3221,7	1,113	1,153

За 2022–2024 роки активи підприємства зазнали суттєвих змін, що відображають динаміку розвитку його майна та ефективності управління. Нематеріальні активи зросли з 4,1 млн до 16,4 млн, що свідчить про активне нарощування інтелектуальних ресурсів. Основні засоби у 2023 році скоротилися на 846 тис., проте у 2024 році відбулося незначне зростання, що вказує на часткове оновлення обладнання. Довгострокові фінансові інвестиції та інші необоротні активи у цей період не відображались. Запаси зросли з 1 644,8 млн до 10 860,8 млн, демонструючи активне збільшення виробничих ресурсів і товарно-матеріальних цінностей. Дебіторська заборгованість скоротилася з 12 362,3 млн до 8 183,1 млн, що свідчить про покращення управління розрахунками з контрагентами. Грошові кошти та їх еквіваленти зросли з 62,8 млн до 1 037,6 млн, підвищивши ліквідність підприємства. Інші оборотні активи також показали зростання з 15,7 млн до 107,2 млн, що забезпечує додаткову фінансову гнучкість. Баланс підприємства зріс з 18 954,2 млн до 24 310,7 млн, що відображає загальне зміцнення фінансового стану та ефективності управління активами. Загалом зміни активів свідчать про покращення ліквідності, нарощування нематеріальних ресурсів, оптимізацію оборотних засобів та зміцнення фінансової стійкості підприємства.

Протягом аналізованого періоду структура активів підприємства зазнала суттєвих змін, що відображає трансформацію пріоритетів у використанні ресурсів та стратегію розвитку. Частка нематеріальних активів зросла з 2,2 % у 2022 році до 6,7 % у 2024 році, що свідчить про активне нарощування інтелектуальних ресурсів підприємства, таких як патенти, ліцензії, програмне забезпечення та інші нематеріальні цінності, здатні підвищувати конкурентоспроможність і технологічний потенціал.

Таблиця 3.2.

Зміна структури активу підприємства

№	Показник	Рік			приріст			
		2022	2023	2024	абсолютний		відносний	
					2023-2022	2024-2023	2023/2022	2024/2023
1	Нематеріальні активи	0,022	0,048	0,067	0,026	0,019	2,182	1,396
2	Основні засоби	25,664	19,055	16,888	-6,609	-2,167	0,742	0,886
3	Довгострокові фінансові інвестиції	-	-	-	-	-	-	-
4	Інші необоротні активи	-	-	-	-	-	-	-
5	Запаси	8,678	34,747	44,675	26,069	9,928	4,004	1,286
6	Дебіторська заборгованість	65,222	42,773	33,66	-22,449	-9,113	0,656	0,787
7	Гроші та їх еквіваленти	0,331	3,094	4,269	2,763	1,175	9,347	1,380
8	Витрати майбутніх періодів	-	-	-	-	-	-	-
9	Інші оборотні активи	0,083	0,283	0,441	0,2	0,158	3,410	1,558
10	Баланс	100	100	100	0	0	1,000	1,000

Водночас частка основних засобів скоротилася з 25,7% до 16,9%, що може бути пов'язано з модернізацією обладнання, списанням застарілих основних засобів або оптимізацією інвестицій у необоротні активи. Це свідчить про переорієнтацію підприємства на більш гнучкі та ліквідні ресурси.

Довгострокові фінансові інвестиції та інші необоротні активи упродовж цього періоду не відображалися, що свідчить про відсутність значних вкладень у подібні активи або їхню незначущість для загальної структури майна.

Значне зростання частки запасів з 8,7% до 44,7% вказує на збільшення виробничих ресурсів, матеріалів і товарів для реалізації продукції. Це може бути пов'язано з плануванням розширення обсягів виробництва або накопиченням товарно-матеріальних цінностей у періоди очікуваного підвищення попиту.

Дебіторська заборгованість зменшилася з 65,2% до 33,7%, що відображає покращення контролю за розрахунками з контрагентами, зменшення кредитних ризиків і ефективніше управління грошовими потоками.

Частка грошових коштів та їх еквівалентів зросла з 0,33% до 4,27%, що підвищує ліквідність підприємства і забезпечує фінансову гнучкість для

оперативного реагування на зовнішні та внутрішні потреби. Крім того, інші оборотні активи зросли з 0,08 % до 0,44 %, що свідчить про нарощування короткострокових активів, доступних для швидкої реалізації або використання у виробничому циклі.

Загалом, спостерігається переорієнтація структури активів на більш ліквідні та оборотні ресурси, що дозволяє підприємству підвищити фінансову стійкість, скоротити залежність від основних засобів і дебіторської заборгованості та забезпечити більшу оперативність у використанні ресурсів. Ці зміни свідчать про ефективну стратегію управління активами та підготовку підприємства до стабільного розвитку в умовах конкуренції та ринкових змін.

Нижче наведено динаміку змін у структурі пасивів підприємства за 2022–2024 роки, що дозволяє оцінити джерела формування капіталу та фінансування господарської діяльності. Аналіз показує, як змінювалися власні кошти підприємства, зокрема нерозподілений прибуток, а також короткострокові зобов'язання, які забезпечують покриття поточних потреб. Такі дані дають змогу простежити тенденції зміцнення фінансової стійкості, оцінити баланс між власними і залученими ресурсами та визначити ефективність управління пасивами для забезпечення стабільного розвитку підприємства.

Таблиця 3.3.

Зміна пасиву підприємства

№	Показник	Рік			приріст			
		2022	2023	2024	абсолютний		відносний	
					2023-2022	2024-2023	2023/2022	2024/2023
1	Зареєстрований капітал	390	390	390	0	0	1,000	1,000
2	Додатковий капітал							
3	Резервний капітал							
4	Нерозподілений прибуток	17363,6	20186,2	22450,9	2822,6	2264,7	1,163	1,112
5	Неоплачений капітал							
6	Довгострокові зобов'язання							
7	Короткострокові кредити банків							
8	Поточна кредиторська заборгованість	1064,4	294,5	1157,2	-769,9	862,7	0,277	3,929
9	Доходи майбутніх періодів							
	Інші поточні зобов'язання	136,2	218,3	312,6	82,1	94,3	1,603	1,432
10	Баланс	18954,2	21089	24310,7	2134,8	3221,7	1,113	1,153

Протягом аналізованого періоду структура пасивів підприємства зазнала певних змін, що відображають динаміку формування джерел фінансування. Зареєстрований капітал залишався стабільним на рівні 390 тис., що свідчить про відсутність додаткових внесків або збільшення статутного капіталу. Нерозподілений прибуток зріс з 17 363,6 тис. у 2022 році до 22 450,9 тис. у 2024 році, відображаючи накопичення фінансових результатів діяльності підприємства та зміцнення власного капіталу.

Поточна кредиторська заборгованість спочатку зменшилась у 2023 році до 294,5 тис., а в 2024 році зросла до 1 157,2 тис., що свідчить про коливання у короткострокових зобов'язаннях і можливу потребу у фінансовій підтримці для забезпечення оборотних ресурсів. Інші поточні зобов'язання збільшились з 136,2 тис. до 312,6 тис., що підкреслює розширення операційної діяльності та накопичення поточних зобов'язань.

Загальний баланс підприємства зріс з 18 954,2 тис. до 24 310,7 тис., що відображає загальне зміцнення фінансової стійкості, збільшення власного капіталу за рахунок прибутку та поступове нарощування короткострокових зобов'язань. Загалом зміни у структурі пасиву свідчать про стійке накопичення власних фінансових ресурсів і контрольоване збільшення зобов'язань, що забезпечує баланс між фінансовою незалежністю і потребою у залученні оборотного капіталу.

Нижче представлено динаміку змін у структурі пасивів підприємства за 2022–2024 роки, що дозволяє оцінити формування власного капіталу та залучених ресурсів для фінансування господарської діяльності. Аналіз показує зміни у статутному капіталі, нерозподіленому прибутку та поточних зобов'язаннях, що є ключовими елементами фінансової стійкості підприємства. Такі дані дозволяють простежити баланс між власними і залученими джерелами фінансування, оцінити ефективність управління пасивами та визначити тенденції зміцнення фінансового стану підприємства для забезпечення стабільного розвитку та покриття поточних потреб.

Таблиця 3.4.

Зміна структури пасиву підприємства

№	Показник	Рік			приріст			
		2022	2023	2024	абсолютний		відносний	
					2023-2022	2024-2023	2023/2022	2024, 2023
1	Зареєстрований капітал	2,058	1,849	1,604	-0,209	-0,245	0,898	0,867
2	Додатковий капітал							
3	Резервний капітал							
4	Нерозподілений прибуток	91,608	95,719	92,35	4,111	3,369	1,045	0,965
5	Неоплачений капітал							
6	Довгострокові зобов'язання							
7	Короткострокові кредити банків							
8	Поточна кредиторська заборгованість	5,616	1,396	4,76	-4,22	3,364	0,249	3,410
9	Доходи майбутніх періодів							
	Інші поточні зобов'язання	0,718	1,036	1,286	0,318	0,25	1,443	1,241
10	Баланс	100	100	100	0	0	1,000	1,000

Протягом 2022–2024 років структура пасивів підприємства зазнала певних трансформацій, що відображають зміну пріоритетів у фінансуванні діяльності. Частка зареєстрованого капіталу зменшилася з 2,06 % до 1,60 %, що свідчить про відносну стабільність власного статутного капіталу та незначну участь у фінансуванні за рахунок додаткових внесків. Нерозподілений прибуток залишався основним джерелом власних коштів, коливаючись від 91,6 % до 92,35 %, що відображає стабільне накопичення фінансових результатів діяльності підприємства.

Поточна кредиторська заборгованість знизилася у 2023 році до 1,40 %, а у 2024 році зросла до 4,76 %, що свідчить про зміни у залученні короткострокових ресурсів для покриття оборотних потреб. Інші поточні зобов'язання продемонстрували помірне зростання з 0,72 % до 1,29 %, підкреслюючи розширення операційної діяльності та накопичення обов'язків перед контрагентами.

Загалом, зміни структури пасиву свідчать про стійке домінування власних джерел фінансування за рахунок прибутку та контрольоване збільшення

поточних зобов'язань, що забезпечує фінансову стійкість підприємства та його здатність покривати поточні потреби.

Нижче наведено зміни показників фінансової стійкості підприємства за 2022–2024 роки. Аналіз коефіцієнтів демонструє високу частку власного капіталу, низьку залежність від позикових джерел та підвищену маневреність фінансових ресурсів, що свідчить про стабільність, незалежність і гнучкість фінансування діяльності підприємства.

Таблиця 3.5

Зміна показників фінансової стійкості підприємства

№	Показник		Рік			приріст			
			2022	2023	2024	абсолютний		відносний	
						2023-2022	2024-2023	2023/2022	2024/2023
1	Коефіцієнт економічної незалежності	$\geq 0,5$	0,937	0,976	0,940	0,039	-0,036	1,042	0,963
2	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	$\leq 0,5$	0,063	0,024	0,060	-0,039	0,036	0,381	2,500
3	Коефіцієнт фінансової	< 2	14,787	40,125	15,540	25,338	-24,585	2,714	0,387
4	Коефіцієнт фінансування	> 1	0,937	0,976	0,940	0,039	-0,036	1,042	0,963
5	Коефіцієнт маневреності	$\geq 0,5$	0,793	0,829	0,884	0,036	0,055	1,045	1,066
6	Коефіцієнт фінансової стійкості	0,85-0,9	0,937	0,976	0,940	0,039	-0,036	1,042	0,963

За період 2022–2024 років фінансова стійкість підприємства залишалася стабільно високою, що підтверджується показниками коефіцієнтів. Коефіцієнт економічної незалежності зберігався на рівні понад 0,9, що значно перевищує нормативне значення $\geq 0,5$ і свідчить про високу частку власного капіталу у фінансуванні діяльності. Водночас коефіцієнт концентрації позикового капіталу залишався низьким ($< 0,5$), що демонструє обмежену залежність підприємства від позикових джерел та мінімізацію фінансових ризиків.

Коефіцієнт фінансування та коефіцієнт фінансової стійкості залишалися на рівні 0,94–0,98, підтверджуючи баланс між власними та залученими джерелами та стійкість підприємства до зовнішніх впливів. Коефіцієнт

маневреності показав зростання з 0,793 до 0,884, що свідчить про підвищену гнучкість використання власного капіталу для фінансування оборотних активів.

Загалом, аналіз свідчить, що підприємство підтримує високий рівень фінансової стійкості, ефективно управляє власним і позиковим капіталом, забезпечує достатню гнучкість фінансування та здатне протистояти негативним економічним впливам, зберігаючи незалежність і стабільність своєї діяльності.

Таблиця 3.6

Зміна показників ліквідності підприємства

№	Показник	Теоретично достатнє значення	Рік			приріст			
			2022	2023	2024	абсолютний		відносний	
						2023-2022	2024-2023	2023/2022	2024/2023
1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,3	0,052	1,272	0,706	1,22	-0,566	24,462	0,555
2	Коефіцієнт термінової ліквідності	0,7-0,8	10,349	18,863	6,273	8,514	-12,59	1,823	0,333
3	Коефіцієнт загальної ліквідності	2,0-2,5	11,732	33,269	13,736	21,537	-19,533	2,836	0,413
4	Коефіцієнт ліквідності запасів		1,370	14,290	7,389	12,92	-6,901	10,431	0,517

Протягом аналізованого періоду підприємство продемонструвало значне зростання ліквідності за усіма основними показниками. Коефіцієнт абсолютної ліквідності зріс із 0,052 у 2022 році до 0,706 у 2024 році, що свідчить про підвищення здатності покривати короткострокові зобов'язання за рахунок грошових коштів та їх еквівалентів. Коефіцієнт термінової ліквідності та коефіцієнт загальної ліквідності також значно перевищували нормативні межі, відображаючи високу фінансову стійкість та здатність підприємства швидко мобілізувати активи для покриття поточних зобов'язань.

Коефіцієнт ліквідності запасів показав зростання з 1,37 до 7,39, що свідчить про ефективне використання запасів у формуванні оборотних коштів. Загалом динаміка показників ліквідності підтверджує, що підприємство здатне

своєчасно виконувати фінансові зобов'язання, підтримувати платоспроможність і забезпечувати стабільний розвиток своєї діяльності.

Оцінка фінансової стійкості підприємства здійснюється за допомогою системи узагальнюючих і часткових коефіцієнтів та показників. Розрахунок узагальнюючих показників дає змогу всебічно оцінити фінансовий стан підприємства, визначивши рівень забезпеченості робочим капіталом та здатність протистояти фінансовим ризикам (див. таблицю 3.7).

Протягом аналізованого періоду підприємство демонструє позитивну динаміку фінансової стійкості, що підтверджується зростанням власного оборотного капіталу та відповідних узагальнюючих показників. Наявність власного оборотного капіталу для формування запасів (Н1) збільшилася з 12 889,1 тис. грн у 2022 році до 18 735,3 тис. грн у 2024 році, що свідчить про посилення фінансової незалежності та здатність підприємства покривати потреби у запасах власними ресурсами.

Наявність власного оборотного капіталу разом із довгостроковими та короткостроковими кредитами і позиками (Н2, Н3) також зросла, забезпечуючи додаткові джерела фінансування та стабільність у покритті оборотних активів. При цьому надлишок власного оборотного капіталу для формування запасів (Е1) збільшився з 448,3 тис. грн до 9 407,4 тис. грн, що свідчить про достатність ресурсів і зменшення ризику нестачі фінансування.

Разом з цим надлишок джерел фінансування з урахуванням кредитів (Е2, Е3) дещо зменшився, проте залишався на достатньому рівні для забезпечення покриття запасів, що підтверджує ефективне поєднання власних і залучених коштів. Запас стійкості фінансового стану (ЗС) виріс із 96,58 днів у 2022 році до 163,77 днів у 2024 році, демонструючи підвищення здатності підприємства підтримувати стабільність фінансування протягом тривалого часу.

Коефіцієнт надлишку джерел фінансування на 1 грн запасів залишався стабільним на рівні 1, а тип фінансової ситуації за класифікацією не змінювався, що свідчить про стійкість і передбачуваність фінансового стану підприємства.

Таблиця 3.7

Зміна узагальнюючих показників фінансової стійкості підприємства

№	Показник	Умовне позначення	Рік			приріст			
			2022	2023	2024	абсолютний		відносний	
						2023-2022	2024-2023	2023/2022	2024/2023
1	Наявність власного оборотного капіталу для формування запасів	Н1	12889,1	16557,7	18735,3	3668,6	2177,6	1,285	1,132
2	Наявність власного оборотного капіталу, довгострокових кредитів та позик для формування запасів	Н2	14085,6	17060,3	20188,7	2974,7	3128,4	1,211	1,183
3	Наявність власного оборотного капіталу, довгострокових та короткострокових кредитів та позик для формування запасів	Н3	14085,6	17060,3	20188,7	2974,7	3128,4	1,211	1,183
4	Запаси	Н4	1644,8	7327,7	10860,8	5682,9	3533,1	4,455	1,482
5	Надлишок (+), нестача(-) власного оборотного капіталу для формування запасів	$E1=N1-N4$	448,3	6825,1	9407,4	6376,8	2582,3	15,224	1,378
	Надлишок (+), нестача(-) власного оборотного капіталу, довгострокових кредитів та позик для формування запасів	$E2=N2-N4$	12440,8	9732,6	9327,9	-2708,2	-404,7	0,782	0,958
	Надлишок (+), нестача(-) власного оборотного капіталу, довгострокових та короткострокових кредитів та позик для формування запасів	$E3=N3-N4$	12440,8	9732,6	9327,9	-2708,2	-404,7	0,782	0,958
	Запас стійкості фінансового стану, днів	$ZC=E3*360/B$ В-р.035 Ф2	96,58	133,36	163,77	36,78	30,41	1,381	1,228
	Надлишок (+), нестача(-) джерел фінансування на 1 грн. Запасів, грн	$D= E3/N4$	1	1	1	0	0	1,000	1,000
	Номер типу фінансової ситуації відповідно до класифікації		1	1	1	0	0	1,000	1,000

Рис. 3.3. Схема розрахунку узагальнюючих показників фінансової стійкості підприємства

3.2 Основні напрями зміцнення фінансового стану підприємства

За результатами проведеного аналізу можна констатувати, що фінансовий стан підприємства перебуває у кризовому стані. Основними причинами цього є недостатність власних оборотних коштів, неефективне використання ресурсів (основних, оборотних та трудових) та низька рентабельність прибутку, що негативно вплинуло на результати діяльності у звітному році.

На основі проведеного дослідження пропонуються такі основні напрями для зміцнення фінансового стану підприємства:

- Оптимізація основних засобів: переглянути їх наявність та стан; зайві або неактивні засоби реалізувати чи здати в оренду.
- Контроль оборотності активів: оцінювати потребу у виробничих запасах, щоб уникнути необґрунтованого вилучення коштів з обороту.
- Оперативне управління: своєчасно реагувати на результати оцінки фінансового стану для прийняття зважених управлінських рішень.
- Інновації та конкурентоспроможність: впроваджувати сучасні технології та заходи для підвищення ефективності діяльності.
- Суворий контроль за виконанням прогнозів: забезпечити постійний моніторинг та контроль виконання планів розвитку підприємства.

Ці заходи сприятимуть підвищенню фінансової стійкості, ефективності використання ресурсів та забезпеченню стабільного розвитку підприємства.

Вирішення актуальних проблем сприятиме фінансовій стабілізації організацій та підприємств. На відміну від західних компаній, більшість вітчизняних підприємств зосереджує основну увагу на максимізації прибутку. З таким підходом частково можна погодитися, проте слід враховувати довгострокову перспективу розвитку.

Насамперед необхідно визначати стратегічні напрями розвитку підприємства з урахуванням потреб і очікувань клієнта. Якщо зосереджуватися лише на зниженні витрат, слід усвідомлювати, що це не завжди приносить прямий ефект для клієнта, оскільки кінцева ціна послуги або продукту для споживача може залишатися незмінною. Таким чином, ефективне управління фінансами має поєднувати оптимізацію витрат із підвищенням цінності для клієнта.

Обов'язковим елементом при побудові ефективних взаємовідносин з покупцями та замовниками є розробка оптимального набору ключових показників ефективності (KPI). Ці показники дозволяють оцінити результативність сформованої системи взаємодії з контрагентами порівняно з альтернативними підходами.

Для цього доцільно виділити такі етапи:

1. Визначення складових ефективності функціонування – ідентифікація ключових напрямів, що впливають на результативність взаємовідносин.
2. Встановлення критеріїв розподілу відповідальності – визначення, хто і за які показники відповідає у межах організаційної структури.
3. Формування системи відповідальності за ключовими показниками діяльності – закріплення відповідальності та контроль за виконанням KPI.

Таке поетапне впровадження дозволяє забезпечити прозорість, підвищити ефективність взаємодії з контрагентами та підтримати довгострокову стабільність бізнесу.

Класичний підхід до оцінки ефективності діяльності підприємства в основному базується на фінансових показниках, таких як економічна додана вартість та рентабельність власного капіталу. Проте, на нашу думку, лише фінансових показників недостатньо для повної оцінки результативності. Не менш важливим є врахування нематеріальних аспектів, які впливають на довгостроковий розвиток підприємства: відносини з клієнтами, управління персоналом, якість продукції та послуг, ефективність внутрішніх бізнес-процесів, впровадження та розвиток інформаційних систем.

Іншими словами, йдеться про ті аспекти, яким не завжди можна надати безпосередню вартісну оцінку. У зв'язку з цим доцільно враховувати:

- Оцінку підприємства клієнтами – рівень задоволеності та лояльності споживачів.
- Напрями підвищення якості діяльності трудових ресурсів – ефективність роботи персоналу та управлінських структур.
- Ключові аспекти забезпечення конкурентоспроможності підприємства на ринку – стратегічні дії для збереження та зміцнення позицій на ринку.

Такий комплексний підхід дозволяє більш точно оцінити ефективність діяльності та забезпечити стійкий розвиток підприємства.

Для оцінки ефективності операційної діяльності доцільно виділити ключові показники ефективності, які можна групувати за такими напрямками:

- Затрати – показники, що відображають пріоритет мінімізації витрат у конкретних напрямках діяльності.
- Гнучкість – показники, які характеризують рівень адаптивності та оперативності виконання господарських операцій.
- Час – показники, що відображають часові характеристики ефективності виконання операцій.
- Якість – показники, які визначають пріоритет управління якістю продукції, надання послуг та внутрішніх процесів.

До класичних фінансових КРІ (рентабельність, ліквідність, оборотність, фінансова стійкість) та нефінансових показників (задоволеність клієнтів, ефективність основних та допоміжних бізнес-процесів, продуктивність персоналу) доцільно додати показники, що відтворюють інтегрований ланцюг господарської діяльності: ефективність переробки продукції, використання окремих деталей у виробництві нових товарів чи послуг, характеристики продукції та послуг, а також непродуктивні втрати.

Приклади таких показників узагальнені в таблиці 3.8.

Таблиця 3.8

Пропоновані ключові показники ефективності інтегрованого ланцюга поставок підприємства ТзОВ «ЕВК»

Ознаки класифікації	Вимір показників
Рівень використання ресурсів	– Загальне використання ресурсів; – Загальне споживання енергії; – Використання інших матеріальних ресурсів
Відтворення продукції (послуг)	– Можливість відтворення продукції/послуг; – Витрати на відтворення продукції/послуг; – Час, необхідний для відтворення
Перевиробництво	– Можливість повторного використання окремих деталей/вузлів у виробництві нової продукції; – Відсоток деталей, придатних для повторного використання
Характеристики продукції	– Операційний життєвий цикл продукції; – Специфікація продукції
Обсяги виробництва	– Втрати в процесах, що не створюють доданої вартості для клієнта; – Частка використання токсичних матеріалів; – Частка ефективного використання матеріалів
Економічні аспекти	– Сукупна вартість середнього операційного циклу для виробника; – Сукупна вартість середнього операційного циклу для споживача

Ми також вважаємо, що вибір ключових показників ефективності безпосередньо залежить від рівня розвитку системи менеджменту в конкретній компанії. З цієї причини, для забезпечення системного підходу до побудови системи оцінки ефективності, доцільно поєднувати фінансові та нефінансові, кількісні та якісні показники.

У межах такого підходу можна виділити шість основних аспектів оцінки:

1. Фінансова цінність – показники, що характеризують економічну ефективність діяльності.

2. Захист навколишнього середовища – оцінка екологічної безпеки та раціонального використання ресурсів.

3. Цінність інформації – ступінь ефективності управління та використання інформаційних ресурсів.

4. Рівень споживчого сервісу – задоволеність клієнтів та якість надання послуг.

5. Затрати – контроль і оптимізація витрат на операційну діяльність.

6. Гнучкість операцій – здатність підприємства швидко адаптуватися до змін зовнішнього середовища та умов ринку.

Перелік конкретних показників для кожної з цих категорій представлено в таблиці 3.9.

Таблиця 3.9

Ключові показники ефективності за шістьма аспектами діяльності ТзОВ «ЕВК»

Аспект оцінки	Приклади показників
Фінансова цінність	- Рентабельність власного капіталу;- Оборотність активів;- Прибутковість операційної діяльності;- Коефіцієнт фінансової стійкості
Захист навколишнього середовища	- Частка використання вторинних матеріалів;- Викиди шкідливих речовин у виробничому процесі;- Енергоефективність виробничих операцій;- Дотримання екологічних стандартів
Цінність інформації	- Своєчасність отримання управлінської інформації;- Точність облікових та аналітичних даних;- Кількість автоматизованих процесів;- Використання інформаційних систем для контролю і планування
Рівень споживчого сервісу	- Задоволеність клієнтів;- Час обробки замовлень;- Частка виконаних замовлень без затримок;- Кількість скарг на якість продукції/послуг
Затрати	- Витрати на одиницю продукції;- Частка непродуктивних витрат;- Витрати на матеріали і енергію;- Ефективність управління запасами
Гнучкість операцій	- Час адаптації до зміни попиту;- Можливість переналагодження виробничих ліній;- Швидкість впровадження нових продуктів;- Здатність змінювати постачальників і логістичні схеми

Список показників для кожної виділеної групи має бути максимально детальним. Проте включення до загального списку надмірної кількості показників є недоцільним через великий обсяг інформації, що ускладнює оперативне прийняття управлінських рішень. Тому необхідно обирати лише ті

показники, які реально потрібні менеджменту для оцінки досягнення поставлених цілей.

Отже, на основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що підприємство повинно мати чітко визначену систему ключових показників ефективності, яка забезпечує ефективну підтримку процесу прийняття управлінських рішень.

Висновки до розділу 3

Фінансовий аналіз є важливим інструментом для управління підприємством, оскільки дозволяє оцінити поточний стан, прогнозувати тенденції розвитку та приймати обґрунтовані управлінські рішення. Основними об'єктами аналізу є виробничі ресурси та господарські процеси, що формують фінансові результати. Методики аналізу (коефіцієнтний, комплексний, інтегральний, безбитковий) мають свої переваги та обмеження, тому доцільно поєднувати швидкі методи для оперативного контролю і комплексні для всебічної оцінки.

Надійність підприємства визначається не лише наявністю ресурсів, а й ефективністю їхнього використання та здатністю попереджати ризики банкрутства.

За 2022–2024 роки активи підприємства зросли з 18 954,2 тис. грн до 24 310,7 тис. грн, що свідчить про зміцнення фінансової стабільності. Значне зростання нематеріальних активів і запасів свідчить про нарощування інтелектуальних ресурсів та виробничих резервів.

Скорочення дебіторської заборгованості та зростання грошових коштів підвищили ліквідність підприємства та фінансову гнучкість. Структура активів змістилася в бік ліквідних і оборотних ресурсів, що сприяє оперативному управлінню фінансами та підвищенню стійкості.

Основним джерелом фінансування залишався власний капітал, зокрема нерозподілений прибуток, що забезпечувало незалежність підприємства від позикових ресурсів. Поточні зобов'язання контролюються та коригуються відповідно до потреб оборотного капіталу. Коефіцієнти фінансової стійкості (економічної незалежності, маневреності, концентрації позикового капіталу) залишаються на високому рівні, що свідчить про стабільність і здатність підприємства протистояти зовнішнім ризикам.

Підприємство демонструє високі показники ліквідності: абсолютної, термінової та загальної. Зростання коефіцієнта ліквідності запасів свідчить про ефективне використання матеріальних ресурсів та формування оборотних активів. Загалом, підприємство здатне своєчасно виконувати фінансові зобов'язання та підтримувати платоспроможність.

Оптимізація основних засобів та контроль оборотності активів. Оперативне управління та впровадження інновацій для підвищення конкурентоспроможності. Встановлення системи КРІ для оцінки результативності взаємодії з контрагентами та внутрішніх процесів. Комплексна оцінка діяльності з урахуванням фінансових і нефінансових показників (якість, гнучкість, час виконання операцій, ефективність персоналу). Поєднання оптимізації витрат із підвищенням цінності для клієнта, що сприяє довгостроковій стабільності підприємства.

Фінансовий стан ТзОВ «ЕВК» за 2022–2024 роки характеризується зміцненням стабільності, високою ліквідністю, домінуванням власного капіталу та ефективним управлінням ресурсами. Для подальшого розвитку доцільно зосередитись на оптимізації активів, контролі оборотних коштів, впровадженні інновацій та системи КРІ, що забезпечить підвищення фінансової стійкості, конкурентоспроможності та довгострокового розвитку підприємства.

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження теоретичних і практичних аспектів організації бухгалтерського обліку та фінансового аналізу діяльності ТзОВ «ЕВК» за 2022–2024 роки встановлено, що бухгалтерський облік відіграє ключову роль у забезпеченні достовірної, повної та об'єктивної інформації про фінансово-господарський стан підприємства, виступаючи основою для прийняття ефективних управлінських рішень.

Бухгалтерський облік малих підприємств має свої особливості — спрощену форму звітності, можливість застосування скороченого Плану рахунків та гнучкий вибір організаційної моделі ведення обліку (власна бухгалтерія, аутсорсинг, самостійне ведення). Це дозволяє оптимізувати витрати, однак вимагає високого рівня відповідальності та контролю за достовірністю даних.

Аналіз фінансово-господарської діяльності ТзОВ «ЕВК» показав позитивну динаміку розвитку підприємства. Протягом 2022–2024 рр. спостерігається зростання активів із 18 954,2 тис. грн до 24 310,7 тис. грн, що свідчить про зміцнення фінансової стабільності та підвищення інвестиційної активності. Підприємство наростило обсяги нематеріальних активів, покращило матеріально-технічну базу та ефективно використовує основні засоби, про що свідчить зменшення коефіцієнта зношення та зростання коефіцієнта придатності.

Позитивною тенденцією є також збільшення ліквідних ресурсів та скорочення дебіторської заборгованості, що підвищує фінансову гнучкість підприємства. Основним джерелом фінансування залишався власний капітал, що забезпечує економічну незалежність і стійкість до зовнішніх ризиків. Підприємство підтримує високий рівень ліквідності та платоспроможності, своєчасно виконує податкові зобов'язання й ефективно використовує переваги спрощеної системи оподаткування.

Водночас відзначено зниження прибутковості та чистого доходу у 2024 р., що свідчить про потребу вдосконалення управління витратами, підвищення ефективності виробничих процесів і диверсифікації джерел доходів.

Для забезпечення сталого розвитку та підвищення конкурентоспроможності ТзОВ «ЕВК» доцільно:

- удосконалити внутрішню систему контролю за використанням активів і фінансових ресурсів;
- впровадити систему КРІ для оцінки ефективності управлінських і виробничих процесів;
- посилити управління оборотними коштами та оборотністю запасів;
- застосовувати інноваційні підходи до фінансового планування та оптимізації витрат.

Отже, діяльність ТзОВ «ЕВК» у досліджуваний період характеризується фінансовою стабільністю, високою ліквідністю, раціональним управлінням активами та ефективною системою бухгалтерського обліку. Подальше вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення, модернізація управлінських процесів та орієнтація на інноваційний розвиток сприятимуть підвищенню фінансової стійкості й довгостроковій конкурентоспроможності підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрущенко В. Л. Податкова система: Навчальний посібник. К.: “Центр учбової літератури”. 2015. 416 с.
2. Артюх О. Податковий аудит як завдання з надання достатньої впевненості. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Економіка і менеджмент»*. 2015. Вип. 12. С. 235–238.
3. Афанас'єва І.І., Голованова Д.О. Ідентифікація облікової політики та облікової оцінки. *Фінанси, облік та оподаткування: теорія і практика*. Збірник наукових праці XIII міжнародної науково-практичної інтернет- конференції (м. Київ, 24 листопада 2022 р.). Київ. НАУ. 2022. С. 14-16.
4. Безверхий К.В. Сучасні підходи до вдосконалення розрахунків за податками та платежами. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2013. № 12. С. 14-19.
5. Богданюк А.В. Бюджетне відшкодування податку на додану вартість. *Сучасний стан та перспективи розвитку фінансової системи України: збірник наукових праць VII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет – конференції (м. Вінниця, 14 черв. 2018 р.)*. Вінниця. 2018. С. 39-44.
6. Бондаренко О.В. Аналіз програмного забезпечення для проведення аудиту. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2014. Вип. 24.6. С. 369-374.
7. Бурова Т., Волковицька О. Організація обліку й аудиту основних податкових платежів в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 13. С. 18–21.
8. Василик О. Д. Податкова система України : Навч. посібник. Х.: ВАТ “Поліграфкнига”. 2014. 478 с.
9. Герасимук І. В., Радченко О.Д. Окремі економічні аспекти податку доданої вартості у сільському господарстві України. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. 2016. № 2. С. 78-95.
10. Гордін О.Я. Правове регулювання відшкодування податку на додану вартість. *Форум права*. 2008. № 2. С. 80-85.
11. Деякі питання електронного адміністрування податку на додану

вартість: Постанова Кабінета Міністрів України від 16.10.2014 № 569. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>

12. Єрмак І.О. Переваги електронної форми звітності. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 9. С. 295-299.

13. Жадан Т.А., Яценко С.О. Внутрішній контроль як економічна категорія: систематизація наукових підходів та уточнення змісту. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 16. С. 845-850.

14. Жадан Т.А. Економічна сутність та зміст поняття «державний фінансовий контроль». *Причорноморські економічні студії*. 2017. № 16. С. 161-168.

15. Івахненко С.В. Автоматизація аудиту в Україні та світі: підходи і програмне забезпечення. *Аудитор України*. 2017. №3. С.19–24.

16. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>

17. Крестьянникова О.О. Альтернативні системи оподаткування в Україні: монографія. Донецьк: ДЮІ ЛДУВС. 2011. 203 с.

18. Кучер С. В. Бухгалтерський облік і внутрішній контроль операцій з нарахування та сплати податку на додану вартість: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.09. Житомир, 2012. 20 с.

19. Левицька С.О., Іващенко К.О. Основи автоматизації інформаційного потоку в сучасних умовах реформування бухгалтерського обліку. *Вісник національного університету водного господарства та природокористування*. 2016. №1(49). С. 124-129.

20. Лобода Н.О. Трансформація статистичної динаміки податку на додану вартість: обліково-аналітичний аспект. *Імплементация інновацій обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку сучасного бізнесу: I Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (м. Харків, 22 березня 2018 р.)*. Х. : ХДУХТ, 2018. С. 119-121.

21. Лукан О. Основні аспекти вдосконалення обліку розрахунків за податками та платежами і підприємства URL: <http://www.stelmaschuk.info>
22. Малишкін О. І. Методологічні аспекти сучасного аудиту податків. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2013. № 1. С. 46-54.
23. Машталаяр Г., Кучерява Д. Організація аудиту розрахунків з податку на додану вартість. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2013. Вип. 3. С. 308–311.
24. Меліхова Т. Розвиток зовнішнього та внутрішнього аудиту податків на підприємствах. *Економіка та держава*. 2010. № 1. С. 52–56.
25. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Видання 2015 року. Частина 1. URL: http://www.apu.com.ua/attachments/article/1038/Part_1_2015.pdf.
26. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 10 «Події після звітного періоду»: міжнародний документ переклад від 03.05.2022. URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9C%D0%A1%D0%91%D0%9E%2010_ukr_2020\(1\)](https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9C%D0%A1%D0%91%D0%9E%2010_ukr_2020(1)). (дата звернення 12.03.2023).
27. Морозова Г. С., Руденко Є.М. Вплив податку на додану вартість на формування доходів державного бюджету України. *Економіка та держава*. 2014. № 8. С. 42–46.
28. Моссаковський В.М. Система контролю розрахунків за податками та платежами за сучасних умов. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2013. № 9. С. 225-229.
29. МСА 520 «Аналітичні процедури». URL: http://audit/mijnarodni_standarti_auditu/ponyattya-i-vidi-auditorskix-dokaziv.html
30. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення 21.03.2023)
31. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11

«Зобов'язання»: наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2000 № 20.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text>

32. Нікітішин А.О. Адміністрування податків в умовах фінансово-економічної кризи. Фінанси України. 2010. № 1. С. 38-45.

33. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua.

34. Петренко Н.І. Методичні підходи контролю операцій з ПДВ. Вісник Хмельницького національного університету. 2015. № 5. Т.1. С. 221-224.

35. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 10.05.2023).

36. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення 02.05.2024).

37. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996 – XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 04.05.2023).

38. Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів МФУ: Наказ МФУ від 28.12.2022 р. №463. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0060-23#Text> (дата звернення 02.05.2024).

39. Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень: Закон України від 05.10.2017 №2164-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2164-19#Text> (дата звернення 02.05.2024).

40. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо скасування оподаткування доходів, отриманих нерезидентами у вигляді виплати за виробництво та/або розповсюдження реклами, та удосконалення порядку оподаткування податком на додану вартість операцій з постачання нерезидентами електронних послуг фізичним особам: Закон України від 03.06.2021 р. № 1525. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1525-20#Text>.

(дата звернення 02.05.2024).

41. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 28.12.2014 р. №71-VIII. URL: zakon1.rada.gov.ua/show/z0027-00. (дата звернення 02.05.2024).

42. Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 р. № 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text> (дата звернення 04.05.2023).

43. Про затвердження форм та Порядку заповнення і подання податкової звітності з податку на додану вартість: Наказ Міністерства фінансів України 28 січня 2016 року №21. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>

44. Про Митний тариф України: Закон України від 19.10.2022 р. № 2697- IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-20#Text> (дата звернення 04.05.2023).

45. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text>

46. Проскура К. Організація та методичне забезпечення податкового аудиту як елемента податкового контролю. *Незалежний аудитор*. 2013. № 5. С. 43–48.

47. Федоришина Л.І. Облікова політика при формуванні показників внутрішньої звітності. *Імплементация інновацій обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку сучасного бізнесу*. І Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (м. Харків 22 березня 2018 р.). Харків : ХДУХТ, 2018. С. 202-204.